

EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDSDIREKTIV (EU) 2019/790

av 17. april 2019

om opphavsrett og nærstående rettigheter i det digitale indre marked, og om endring av direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, særlig artikkel 53 nr. 1 og artikkel 62 og 114,

under henvisning til forslag fra Europakommisjonen,

etter oversending av utkast til regelverksakt til de nasjonale parlamentene,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité⁽¹⁾,under henvisning til uttalelse fra Regionkomiteen⁽²⁾,etter den ordinære regelverksprosedyren⁽³⁾ og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) I traktaten om Den europeiske union (TEU) er det fastsatt at det skal opprettes et indre marked og innføres en ordning som sikrer at konkurransen på det indre marked ikke vrís. Ytterligere harmonisering av medlemsstatenes lover om opphavsrett og nærstående rettigheter bør bidra til at disse målene nås.
- 2) De direktivene som er vedtatt på området opphavsrett og nærstående rettigheter, bidrar til et velfungerende indre marked, gir rettighetshaverne et høyt nivå av vern, forenkler klareringen av rettigheter og skaper en ramme der verk og andre vernede arbeider kan utnyttes. Denne harmoniserte rettslige rammen bidrar til å opprettholde et velfungerende indre marked og fremmer nyskaping, kreativitet, investering og produksjon av nytt innhold, også i det digitale miljøet, for å unngå at det indre marked fragmenteres. Det vernet som denne rettslige rammen gir, bidrar også til Unionens mål om å respektere og fremme kulturelt mangfold, samtidig som den felles europeiske kulturarven framheves. I henhold til artikkel 167 nr. 4 i traktaten om Den europeiske unions virkemåte skal Unionen ta kulturelle forhold i betraktning når den utøver sin virksomhet.
- 3) Den raske teknologiske utviklingen endrer stadig måten verk og andre vernede arbeider skapes, produseres, distribueres og utnyttes på. Det dukker stadig opp nye forretningsmodeller og nye aktører. Relevant regelverk må være framtidssikret slik at det ikke begrenser den teknologiske utviklingen. Målene og prinsippene som er fastsatt i Unionens opphavsrettslige ramme, er fremdeles gyldige. Imidlertid gjenstår det fortsatt rettslig usikkerhet for både rettighetshavere og brukere når det gjelder visse bruksområder, herunder bruk over landegrensene av verk og andre vernede arbeider i det digitale miljøet. Som angitt i kommisjonsmeldingen av 9. desember 2015 med tittelen «Towards a modern, more European copyright framework» er det på noen områder nødvendig å tilpasse og utfylle Unionens opphavsrettslige ramme, samtidig som det opprettholdes et høyt nivå for vern av opphavsrett og nærstående rettigheter. Dette direktivet fastsetter regler for å tilpasse visse unntak fra og avgrensninger i opphavsrett og nærstående rettigheter til digitale og grensekryssende miljøer, samt til tiltak for å forenkle visse lisensieringspraksiser, framfor alt, men ikke utelukkende, når det gjelder spredning av verk og andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, samt nettbasert tilgang til audiovisuelle verk på plattformer for bestillingsvideo med sikte på å sikre bredere tilgang til innhold. Det inneholder også regler for å forenkle bruken av innhold som ikke er vernet av opphavsrett. For å oppnå en velfungerende og rettferdig markeds plass for opphavsrett bør det også fastsettes regler om rettigheter til publikasjoner,

⁽¹⁾ EUT C 125 av 21.4.2017, s. 27.

⁽²⁾ EUT C 207 av 30.6.2017, s. 80.

⁽³⁾ Europaparlamentets holdning av 26. mars 2019 (ennå ikke offentliggjort i EUT) og rådsbeslutning av 15. april 2019.

om bruken av verk eller andre vernede arbeider av tilbydere av nettbaserte tjenester som lagrer og gir tilgang til innhold som er lastet opp av brukere, om innsyn i opphaveres og utøvende kunstners avtaler og om opphaveres og utøvende kunstners vederlag samt en ordning for tilbakekalling av rettigheter som opphavere og utøvende kunstnere har overdratt på eksklusivt grunnlag.

- 4) Dette direktivet bygger på og utfyller reglene fastsatt i direktivene som gjelder på området, særlig europaparlaments- og rådsdirektiv 96/9/EF⁽⁴⁾, 2000/31/EF⁽⁵⁾, 2001/29/EF⁽⁶⁾, 2006/115/EF⁽⁷⁾, 2009/24/EF⁽⁸⁾, 2012/28/EU⁽⁹⁾ og 2014/26/EU⁽¹⁰⁾.
- 5) På områdene forskning, nyskaping, utdanning og bevaring av kulturarv gjør digitalteknologien det mulig med nye former for bruk som ikke er klart omfattet av eksisterende unionsregler for unntak og avgrensninger. I tillegg vil valgfriheten i forbindelse med unntakene og avgrensningene fastsatt i direktiv 96/9/EF, 2001/29/EF og 2009/24/EF på disse områdene kunne ha negativ virkning på det indre markeds virkemåte. Dette er særlig relevant med hensyn til bruk over landegrensene, som blir stadig viktigere i det digitale miljøet. Derfor bør de gjeldende unntakene og avgrensningene i unionsretten som er relevante for vitenskapelig forskning, nyskaping, undervisning og bevaring av kulturarv, vurderes på nytt i lys av disse nye bruksområdene. Obligatoriske unntak eller avgrensninger med hensyn til bruk av tekst- og datautvinningsteknologier, illustrasjonsformål i forbindelse med undervisning i det digitale miljøet og bevaring av kulturarv, bør innføres. De eksisterende unntakene og avgrensningene i unionsretten bør fortsatt få anvendelse, herunder på tekst- og datautvinning, utdanning og bevaringsvirksomhet, så lenge de ikke begrenser virkeområdet for de obligatoriske unntakene eller avgrensningene som er fastsatt i dette direktivet, og som medlemsstatene må gjennomføre i egen nasjonal rett. Direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF bør derfor endres.
- 6) Unntakene og avgrensningene fastsatt i dette direktivet søker å oppnå en rimelig balanse mellom opphaveres og andre rettighetshaveres rettigheter og interesser på den ene side, og brukere på den annen side. De kan få anvendelse bare i visse særlige tilfeller som ikke strider mot normal utnytting av verk eller andre vernede arbeider, og som ikke fører til urimelig skade for rettighetshavernes legitime interesser.
- 7) Vernet av tekniske tiltak fastsatt i direktiv 2001/29/EF er fortsatt avgjørende for å sikre vern og effektiv utøvelse av rettighetene til opphavere og andre rettighetshavere i henhold til unionsretten. Et slikt vern bør opprettholdes samtidig som det sikres at bruk av tekniske tiltak ikke hindrer at unntakene og avgrensningene fastsatt i dette direktivet kan utnyttes. Rettighetshaverne bør ha mulighet til å sikre dette gjennom frivillige tiltak. De bør fortsatt fritt kunne velge den best egnede måten å gjøre de som er berettiget til unntakene og avgrensningene fastsatt i dette direktivet, i stand til å dra nytte av dem. I mangel av frivillige tiltak bør medlemsstatene treffe hensiktsmessige tiltak i samsvar med første ledd i artikkel 6 nr. 4 i direktiv 2001/29/EF, også dersom verk og andre vernede arbeider er gjort tilgjengelig for offentligheten gjennom bestillingstjenester.
- 8) Ny teknologi muliggjør automatisert datamaskinassistert analyse av informasjon i digital form, for eksempel tekst, lyd, bilder og data, vanligvis kjent som tekst- og datautvinning. Tekst- og datautvinning gjør det mulig å behandle store mengder informasjon med sikte på å skaffe ny kunnskap og å oppdage nye utviklingstrekk. Tekst- og datautvinningsteknologiene er utbredt i hele den digitale økonomien, men det er bredt anerkjent at tekst- og datautvinning særlig kan være til nytte for forskningsmiljøet og dermed støtte nyskaping. Slik teknologi

⁽⁴⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 96/9/EF av 11. mars 1996 om rettslig vern av databaser (EFT L 77 av 27.3.1996, s. 20).

⁽⁵⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2000/31/EF av 8. juni 2000 om visse rettslige aspekter ved informasjonssamfunnstjenester, særlig elektronisk handel, i det indre marked (Direktivet om elektronisk handel) (EFT L 178 av 17.7.2000, s. 1).

⁽⁶⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/29/EF av 22. mai 2001 om harmonisering av visse sider ved opphavsrett og beslektede rettigheter i informasjonssamfunnet (EFT L 167 av 22.6.2001, s. 10).

⁽⁷⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/115/EF av 12. desember 2006 om utleie- og utlånsrett og om visse opphavsrettsbeslektede rettigheter på området immaterialrett (EUT L 376 av 27.12.2006, s. 28).

⁽⁸⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2009/24/EF av 23. april 2009 om rettsleg vern av datamaskinprogram (EUT L 111 av 5.5.2009, s. 16).

⁽⁹⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2012/28/EU av 25. oktober 2012 om ein viss tillaten bruk av hitteverk (EUT L 299 av 27.10.2012, s. 5).

⁽¹⁰⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2014/26/EU av 26. februar 2014 om kollektiv forvaltning av opphavsrett og nærstående rettar og multiterritoriell lisensiering av rettar til musikkverk for bruk på nettet i den indre marknaden (EUT L 84 av 20.3.2014, s. 72).

er til nytte for universitetene og andre forskningsorganisasjoner, samt for kulturarvinstitusjoner, ettersom de også kan drive forskning i forbindelse med sin hovedvirksomhet. I Unionen kan imidlertid slike organisasjoner og institusjoner oppleve rettslig usikkerhet med hensyn til i hvilken grad de kan foreta tekst- og datautvinning av innhold. I visse tilfeller kan tekst- og datautvinning innebære handlinger som er vernet av opphavsretten, av sui generis-retten for databaser, eller begge, særlig eksemplarframstilling av verk eller andre vernede arbeider, uttrekk av innhold fra en database eller begge deler, som forekommer for eksempel når dataene normaliseres i prosessen med tekst- og datautvinning. Dersom det ikke foreligger noen unntak eller avgrensninger, kreves det tillatelse fra rettighetshaverne for å foreta slike handlinger.

- 9) Tekst- og datautvinning kan også utføres i forbindelse med rene fakta eller data som ikke er vernet av opphavsretten, og i slike tilfeller kreves det ikke tillatelse i henhold til bestemmelsene om opphavsrett. Det kan også forekomme tekst- og datautvinning som ikke innebærer eksemplarframstillingshandling, eller der eksemplarframstillingen hører inn under det obligatoriske unntaket for midlertidige eksemplarframstillingshandling fastsatt i artikkel 5 nr. 1 i direktiv 2001/29/EF, som fortsatt bør få anvendelse på tekst- og datautvinningsteknologi som ikke innebærer at det lages kopier utenfor virkeområdet for dette unntaket.
- 10) Unionsretten fastsetter visse unntak og avgrensninger som omfatter bruk til vitenskapelig forskning, som kan få anvendelse på tekst- og datautvinning. Disse unntakene og avgrensningene er valgfrie og ikke fullt ut tilpasset bruk av teknologi innenfor vitenskapelig forskning. Dersom forskere har lovlig tilgang til innhold, for eksempel gjennom abonnement på publikasjoner eller lisenser med åpen tilgang, kan lisensvilkårene utelukke tekst- og datautvinning. Ettersom forskning i stadig større grad drives ved hjelp av digital teknologi, er det en risiko for at Unionens konkurransemessige stilling som forskningsområde vil lide, med mindre det treffes tiltak for å ivareta den rettslige usikkerheten rundt tekst- og datautvinning.
- 11) Den rettslige usikkerheten rundt tekst- og datautvinning bør ivaretas ved å fastsette et obligatorisk unntak for universiteter og andre forskningsorganisasjoner samt for kulturarvinstitusjonene fra eneretten til eksemplarframstilling og fra retten til å hindre uttrekk fra en database. I tråd med Unionens eksisterende forskningspolitikk, som oppfordrer universiteter og forskningsinstitutter til å samarbeide med privat sektor, bør forskningsorganisasjonene også dra nytte av et slikt unntak når deres forskningsvirksomhet drives innenfor rammen av offentlig-private partnerskap. Selv om dette unntaket fortsatt bare bør gjelde for forskningsorganisasjonene og kulturarvinstitusjonene, bør de også kunne la sine private partnere foreta tekst- og datautvinning, herunder ved å bruke deres teknologiske verktøy.
- 12) Forskningsorganisasjonene i Unionen omfatter en lang rekke enheter hvis primære mål er å drive vitenskapelig forskning eller å gjøre dette samtidig som de tilbyr tjenester knyttet til utdanning. Begrepet «vitenskapelig forskning» i dette direktivet bør forstås som å dekke både naturvitenskap og humanistiske fag. På grunn av mangfoldet i slike enheter, er det viktig å ha en felles forståelse av hva en forskningsorganisasjon er. De bør for eksempel, i tillegg til universiteter og høyskoler eller andre institusjoner for høyere utdanning, også omfatte enheter som forskningsinstitutter og sykehus som driver med forskning. Til tross for at de har forskjellige juridiske former og strukturer, har forskningsorganisasjonene i medlemsstatene generelt til felles at de opptrer enten på ideelt grunnlag eller i forbindelse med en oppgave i allmennhetens interesse som er anerkjent av staten. En slik oppgave i allmennhetens interesse kan for eksempel gjenspeiles ved offentlig finansiering eller ved bestemmelser i nasjonal rett eller offentlige kontrakter. Omvendt bør organisasjoner ikke betraktes som forskningsorganisasjoner i henhold til dette direktivet dersom handelsforetak på grunn av strukturelle forhold, for eksempel i egenskap av å være aksjeeier eller medlem, har en avgjørende innflytelse på dem og gjør det mulig for slike foretak å utøve kontroll, noe som kan medføre preferanseadgang til forskningsresultater.
- 13) Kulturarvinstitusjoner bør forstås som å omfatte offentlig tilgjengelige biblioteker og museer, uavhengig av typen av verk eller andre vernede arbeider som de har i sine faste samlinger, samt arkiver, filmarkiver eller lydarkiver. De bør også forstås som å omfatte blant annet nasjonalbiblioteker og riksarkiver, og, når det gjelder deres arkiver og offentlig tilgjengelige biblioteker, utdanningsinstitusjoner, forskningsorganisasjoner og offentlige kringkastingsforetak.

- 14) Unntaket for tekst- og datautvinning bør få anvendelse på forskningsorganisasjoner og kulturarvinstitusjoner, herunder personer som er knyttet til disse, med hensyn til innhold som de har lovlig tilgang til. Lovlig tilgang bør forstås som å omfatte tilgang til innhold basert på en politikk for åpen tilgang eller gjennom kontraktsregulerte ordninger mellom rettighetshavere og forskningsorganisasjoner eller kulturarvinstitusjoner, for eksempel abonnementer, eller på annen lovlig måte. Når det for eksempel gjelder abonnementer som tegnes av forskningsorganisasjoner eller kulturarvinstitusjoner, skal de personene som er knyttet til disse og omfattet av disse abonnementene, anses å ha lovlig tilgang. Lovlig tilgang bør også omfatte tilgang til innhold som er fritt tilgjengelig på internett.
- 15) Forskningsorganisasjonene og kulturarvinstitusjonene kan i visse tilfeller, for eksempel når det gjelder etterfølgende kontroll av resultater av vitenskapelig forskning, ha behov for å beholde kopier som er gjort i henhold til unntaket for å kunne utføre tekst- og datautvinning. I slike tilfeller skal kopiene lagres i et trygt miljø. Medlemsstatene bør stå fritt til å treffe beslutninger på nasjonalt plan og etter drøftinger med relevante berørte parter om ytterligere særlige ordninger for å beholde kopier, herunder muligheten til å utpeke betroede organer til å lagre slike kopier. For å unngå å begrense anvendelsen av unntaket unødig, bør slike ordninger stå i forhold til og være begrenset til det som er nødvendig for å bevare kopiene på en trygg måte og hindre ulovlig bruk. Bruksområdene med henblikk på vitenskapelig forskning, unntatt tekst- og datautvinning, for eksempel vitenskapelig fagfelleevaluering og felles forskning, bør der dette er relevant fortsatt være omfattet av unntaket eller avgrensningen fastsatt i artikkel 5 nr. 3 bokstav a) i direktiv 2001/29/EF.
- 16) På bakgrunn av det potensielt høye antallet anmodninger om tilgang til og nedlastinger av deres verk eller andre vernede arbeider, bør rettighetshaverne ha mulighet til å anvende tiltak når det foreligger en risiko for at sikkerheten og integriteten til deres systemer eller databaser kan settes i fare. Slike tiltak kan for eksempel brukes til å sikre at bare personer som har lovlig tilgang til dataene, får tilgang til dem, herunder gjennom validering av deres IP-adresse eller brukerautentisering. Disse tiltakene bør stå i forhold til risikoen, og bør ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå målet om å sikre systemets sikkerhet og integritet, og bør ikke undergrave en effektiv anvendelse av unntaket.
- 17) I lys av arten og omfanget av unntaket, som er begrenset til enheter som driver vitenskapelig forskning, vil en eventuell potensiell skadevirkning for rettighetshaverne ved dette unntaket være minimal. Medlemsstatene bør derfor ikke fastsette bestemmelser om kompensasjon til rettighetshavere når det gjelder bruk i henhold til unntakene for tekst- og datautvinning som innføres ved dette direktivet.
- 18) I tillegg til deres betydning i forbindelse med vitenskapelig forskning brukes teknikkene for tekst- og datautvinning i stort omfang av enheter både i privat og offentlig sektor for å analysere store mengder data på forskjellige områder og for forskjellige formål, herunder til offentlige tjenester, komplekse forretningsbeslutninger og utvikling av nye bruksområder eller ny teknologi. Rettighetshaverne bør fortsatt ha mulighet til å lisensiere ut bruken av sine verk eller andre vernede arbeider som faller utenfor virkeområdet for det obligatoriske unntaket fastsatt i dette direktivet for tekst- og datautvinning med henblikk på vitenskapelig forskning, og for de gjeldende unntakene og avgrensningene som er fastsatt i direktiv 2001/29/EF. Samtidig bør det tas hensyn til det faktum at brukerne av tekst- og datautvinning kan stå overfor rettslig usikkerhet med hensyn til om eksemplarframstillinger og uttrekk som gjøres med sikte på tekst- og datautvinning, kan utføres på verk eller andre vernede arbeider de har lovlig tilgang til, særlig dersom eksemplarframstillingene eller uttrekkene som gjøres med henblikk på den tekniske prosessen, ikke oppfyller alle vilkårene i det eksisterende unntaket for midlertidige eksemplarframstillingshandlinger fastsatt i artikkel 5 nr. 1 i direktiv 2001/29/EF. For å gi økt rettslig forutsigbarhet i slike tilfeller og fremme nyskaping også i privat sektor, bør dette direktivet på visse vilkår fastsette et unntak eller en avgrensning for eksemplarframstillinger og uttrekk av verk eller andre vernede arbeider med hensyn til tekst- og datautvinning, og tillate at kopier oppbevares så lenge som nødvendig for disse tekst- og datautvinningsformålene.

Dette unntaket eller denne avgrensningen bør bare få anvendelse dersom den tilgangsberettigede har lovlig tilgang til verket eller det andre vernede arbeidet, herunder når det er gjort tilgjengelig for allmennheten på internett, og i den grad rettighetshaverne ikke har forbeholdt seg retten til å lage eksemplarframstillinger og uttrekk for tekst- og datautvinning på hensiktsmessig måte. Når det gjelder innhold som er gjort offentlig tilgjengelig på internett, bør det bare anses som

hensiktsmessig å forbeholde seg disse rettighetene ved bruk av maskinleselige metoder, herunder metadata og vilkårene for et nettsted eller en tjeneste. Annen bruk bør ikke berøres av om rettighetshaverne har forbeholdt seg rettigheter med henblikk på tekst- og datautvinning. I andre tilfeller kan det være hensiktsmessig å forbeholde seg rettigheter på andre måter, for eksempel ved avtaler eller en ensidig erklæring. Rettighetshaverne bør kunne treffe tiltak for å sikre at deres forbehold i denne forbindelse overholdes. Dette unntaket eller denne avgrensningen bør ikke berøre det obligatoriske unntaket for tekst- og datautvinning med sikte på vitenskapelig forskning fastsatt i dette direktivet, og de eksisterende unntakene for midlertidige eksemplarframstillingshandlinger fastsatt i artikkel 5 nr. 1 i direktiv 2001/29/EF.

- 19) Artikkel 5 nr. 3 bokstav a) i direktiv 2001/29/EF tillater medlemsstatene å innføre et unntak fra eller en avgrensning av retten til eksemplarframstilling, overføring til allmennheten og tilgjengeliggjøring for allmennheten av verk eller andre vernede arbeider på en slik måte at allmennheten kan få tilgang til dem fra et selvvalgt sted og et selvvalgt tidspunkt, utelukkende til illustrasjonsformål i undervisning. I tillegg tillater artikkel 6 nr. 2 bokstav b) og artikkel 9 bokstav b) i direktiv 96/9/EF bruk av en database og uttrekk av en vesentlig del av databasens innhold til illustrasjonsformål i undervisning. Omfanget av disse unntakene eller avgrensningene med hensyn til deres digitale bruksområder er uklart. Dessuten er det heller ikke klart hvorvidt disse unntakene eller avgrensningene vil gjelde dersom det dreier seg om nettbasert undervisning eller fjernundervisning. Videre gir den eksisterende rettslige rammen ikke mulighet for virkning over landegrensene. Denne situasjonen kan hindre utviklingen av digitalt støttet undervisning og fjernundervisning. Derfor er det nødvendig å innføre et nytt obligatorisk unntak eller en ny avgrensning for å sikre at utdanningsinstitusjoner nyter godt av full rettssikkerhet når de bruker verk eller andre vernede arbeider i digital undervisning, herunder på nettet og på tvers av landegrensene.
- 20) Mens fjernundervisning og tverrnasjonale utdanningsprogrammer for det meste utarbeides på høyere utdanningsnivåer, brukes digitale verktøyer og ressurser i stadig økende grad på alle utdanningsnivåer, særlig for å forbedre og berike læringsopplevelsen. Unntaket eller avgrensningen fastsatt i dette direktivet bør derfor være til fordel for alle utdanningsinstitusjoner som er anerkjent av en medlemsstat, herunder i både grunnskole, videregående skole, yrkesrettet opplæring og høyere utdanning. Unntaket eller avgrensningen bør få anvendelse bare i den utstrekning bruken er berettiget ut fra det ikke-kommersielle formålet til den aktuelle undervisningsvirksomheten. Utdanningsinstitusjonens organisasjonsstruktur og finansieringsmåte bør ikke være avgjørende faktorer for å bestemme hvorvidt virksomhetens art er ikke-kommersiell.
- 21) Unntaket eller avgrensningen fastsatt i dette direktivet for bruk som bare tjener som illustrasjon i undervisning, bør anses å omfatte digital bruk av verk eller andre vernede arbeider for å støtte, berike eller utfylle undervisningen, herunder læringsaktiviteter. Distribusjonen av programvare som er tillatt i henhold til nevnte unntak eller avgrensning, bør begrenses til digital overføring av programvare. I de fleste tilfeller vil begrepet illustrasjon derfor innebære at bare deler eller uttrekk av verk brukes, og at dette ikke erstatter kjøp av materialer som hovedsakelig er beregnet for utdanningsmarkedet. Når unntaket eller avgrensningen gjennomføres, bør medlemsstatene med hensyn til de forskjellige typene av verk eller andre vernede arbeider på en balansert måte fortsatt stå fritt til å angi hvilken andel av et verk eller annet vernet arbeid som kan brukes utelukkende til illustrasjonsformål i undervisning. Bruk som er tillatt i henhold til unntaket eller avgrensningen, bør forstås som å omfatte særlige behov for tilgjengelighet for personer med nedsatt funksjonsevne i forbindelse med illustrasjonsformål i undervisning.
- 22) Bruk av verk eller andre vernede arbeider i henhold til unntaket eller avgrensningen utelukkende til illustrasjonsformål i undervisning fastsatt i dette direktivet bør bare finne sted i forbindelse med undervisning og læringsaktiviteter som gjennomføres under ansvar av utdanningsinstitusjonene, herunder under eksamener eller undervisning som foregår utenfor utdanningsinstitusjonenes lokaler, for eksempel i museer, biblioteker eller andre kulturarvinstitusjoner, og bør være begrenset til det som er nødvendig for formålet med slik virksomhet. Unntaket eller avgrensningen bør gjelde både bruk av verk eller andre vernede arbeider i klasserommet eller på andre arenaer ved hjelp av digitale hjelpemidler, for eksempel elektroniske whiteboard-tavler eller digitale innretninger som kan koples til internett, samt fjernbruk gjennom sikre elektroniske miljøer, for eksempel i forbindelse med nettbaserte kurs eller tilgang til undervisningsmaterieell som utfyller et bestemt kurs. Sikre elektroniske miljøer bør forstås som digitale undervisnings- og læringsmiljøer der tilgangen til disse er begrenset til undervisningspersonalet på en utdanningsinstitusjon samt elever eller studenter som deltar i et studieprogram, særlig gjennom hensiktsmessige autentiseringsprosedyrer, herunder passordbasert autentisering.

- 23) Forskjellige ordninger basert på gjennomføringen av unntaket eller avgrensningen fastsatt i direktiv 2001/29/EF eller på lisensavtaler som dekker ytterligere bruksområder, er innført i en rekke medlemsstater for å forenkle bruken av verk og andre vernede arbeider til utdanningsformål. Slike ordninger er vanligvis blitt utarbeidet med hensyn til utdanningsinstitusjonenes behov og de forskjellige utdanningsnivåene. Selv om det er viktig å harmonisere virkeområdet for de nye obligatoriske unntakene eller avgrensningene i forbindelse med digital bruk og tverrnasjonal opplæringsvirksomhet, kan ordningene for gjennomføring variere fra én medlemsstat til en annen, i den grad de ikke hindrer effektiv anvendelse av unntaket eller avgrensningen eller bruk over landegrensene. Medlemsstatene bør for eksempel fortsatt stå fritt til å kreve at bruk av verk eller andre vernede arbeider er i samsvar med opphaveres og utøvende kunstneres rettigheter. Dette bør gi medlemsstatene mulighet til å bygge på de eksisterende avtalene som er inngått på nasjonalt plan. Særlig kan medlemsstatene beslutte å gjøre anvendelsen av unntaket eller avgrensningen helt eller delvis avhengig av tilgjengeligheten av egnede lisenser, som omfatter minst de samme bruksområdene som det som er tillatt i henhold til unntaket eller avgrensningen. Medlemsstatene bør sikre at dersom lisensene bare delvis omfatter bruksområdene som er tillatt i henhold til unntaket eller avgrensningen, er all annen bruk fortsatt underlagt unntaket eller avgrensningen.

Medlemsstatene kan for eksempel bruke denne ordningen til å gi forrang til lisenser for materiale som hovedsakelig er beregnet på utdanningsmarkedet eller lisenser for notebøker. For å unngå at det å gjøre unntaket avhengig av tilgjengeligheten av lisenser fører til rettslig usikkerhet eller en administrativ byrde for utdanningsinstitusjonene, bør de medlemsstatene som bruker en slik tilnærming, treffe konkrete tiltak for å sikre at lisensieringsordningene som muliggjør digital bruk av verk eller andre vernede arbeider til illustrasjonsformål i undervisning, er lett tilgjengelige, og at utdanningsinstitusjonene er kjent med at det finnes slike lisensieringsordninger. Slike lisensieringsordninger bør oppfylle behovene til utdanningsinstitusjonene. Det kan også utarbeides informasjonsverktøy for å sikre at eksisterende lisensieringsordninger er synlige. Slike ordninger kan for eksempel være basert på kollektiv lisensiering eller kollektive avtalelisenser for å unngå at utdanningsinstitusjonene må forhandle enkeltvis med rettighetshaverne. For å sikre rettssikkerheten bør medlemsstatene angi på hvilke vilkår en utdanningsinstitusjon kan bruke beskyttede verk eller andre vernede arbeider i henhold til nevnte unntak, og i motsatt fall, når den bør handle innenfor rammen av en lisensieringsordning.

- 24) Medlemsstatene bør fortsatt fritt kunne fastsette at rettighetshaverne skal motta rimelig kompensasjon for digital bruk av deres verk eller andre vernede arbeider i henhold til unntaket eller avgrensningen fastsatt i dette direktivet til illustrasjonsformål i undervisning. Ved fastsettelse av nivået for en rimelig kompensasjon bør det tas behørig hensyn til blant annet medlemsstatenes utdanningsmessige mål og hvilken skade rettighetshaverne lider. Medlemsstater som beslutter å fastsette en rimelig kompensasjon, bør oppfordre til bruk av systemer som ikke skaper en administrativ byrde for utdanningsinstitusjonene.
- 25) Kulturarvinstitusjonene arbeider med å bevare sine samlinger for framtidige generasjoner. En handling for å bevare et verk eller annet vernet arbeid i forbindelse med en kulturarvinstitusjons innsamling kan kreve en eksemplarframstilling og følgelig kreve godkjenning fra de relevante rettighetshaverne. Digital teknologi gir nye måter å bevare kulturarven i disse samlingene på, men de skaper også nye utfordringer. På bakgrunn av disse nye utfordringene er det nødvendig å tilpasse den eksisterende rettslige rammen ved å fastsette et obligatorisk unntak fra retten til eksemplarframstilling for å gjøre det mulig for slike institusjoner å foreta slik bevaring.
- 26) Det faktum at det finnes forskjellige tilnæringsmåter i medlemsstatene med hensyn til kulturarvinstitusjonenes eksemplarframstillingshandlinger for bevaringsformål hindrer slike institusjoners samarbeid over landegrensene, felles utnyttelse av bevaringsmetoder og opprettelse av grensekryssende nettverk for bevaringsformål i det indre marked, og fører til ineffektiv ressursbruk. Dette kan ha en negativ virkning på bevaring av kulturarv.
- 27) Medlemsstatene bør derfor være forpliktet til å fastsette et unntak for å tillate kulturarvinstitusjonene å framstille eksemplarer av verk og andre vernede arbeider som fast inngår i deres samlinger med sikte på bevaring, for eksempel i forbindelse med foreldet teknologi eller forringelse i opprinnelige støttestrukturer eller for å forsikre slike verk og andre vernede arbeider. Slike unntak bør tillate framstilling av kopier med relevant redskap, relevante midler eller relevant teknologi for bevaring, i ethvert format eller medium, i nødvendig antall, på et hvilket som helst tidspunkt i et verks eller annet vernet arbeids liv, og i den utstrekning som kreves for bevaringsformål. Eksemplarframstillingshandlinger som utføres av kulturarvinstitusjoner til andre formål enn bevaring av verk

og andre vernede arbeider i deres faste samlinger, bør fortsatt være underlagt godkjenning fra rettighetshaverne, med mindre dette tillates ved andre unntak eller avgrensninger fastsatt i unionsretten.

- 28) Kulturarvinstitusjonene har ikke nødvendigvis nok tekniske midler eller sakkunnskap til å utføre de handlingene som kreves for å bevare sine samlinger selv, særlig i det digitale miljøet, og kan derfor måtte søke bistand fra andre kulturinstitusjoner og andre tredjeparter for dette formål. I henhold til unntaket for bevaringsformål fastsatt i dette direktivet bør kulturarvinstitusjonene kunne benytte seg av tredjeparter som opptrer på deres vegne og under deres ansvar, herunder slike som er etablert i andre medlemsstater, til å framstille eksemplarer.
- 29) Ved anvendelsen av dette direktivet bør verk og andre vernede arbeider anses for å være faste i samlingen til en kulturarvinstitusjon når eksemplarer av slike verk eller andre vernede arbeider eies eller innehas permanent av vedkommende institusjon, for eksempel som følge av overdragelse av eiendomsrett eller en lisensavtale, juridiske deponeringsforpliktelser eller ordninger for permanent oppbevaring.
- 30) Kulturarvinstitusjonene bør dra nytte av et klart rammeverk for digitalisering og spredning, herunder på tvers av landegrensene, av verk eller andre vernede arbeider som anses for ikke lenger å være i handelen i henhold til dette direktivet. De særlige kjennetegnene ved samlinger av verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, og den mengden med verk og andre vernede arbeider som er involvert i massedigitaliseringsprosjekter, medfører at innhenting av forhåndsgodkjenning fra de enkelte rettighetshaverne kan være svært vanskelig. Dette kan for eksempel skyldes alderen på verk eller andre vernede arbeider, deres begrensede salgsverdi eller det faktum at de aldri var beregnet på kommersiell bruk, eller at de aldri har vært utnyttet kommersielt. Det er derfor nødvendig å fastsette tiltak for å forenkle visse bruksområder for verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, som fast inngår i samlingene til kulturarvinstitusjonene.
- 31) Alle medlemsstater bør ha rettslige ordninger som tillater at lisenser som er utstedt til kulturarvinstitusjoner av relevante og tilstrekkelig representative organisasjoner for kollektiv rettighetsforvaltning, for visse bruksområder for verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, også kan gjelde rettighetene til rettighetshavere som ikke har gitt en representativ kollektiv forvaltningsorganisasjon slik fullmakt. Det bør i henhold til dette direktivet være mulig at slike lisenser dekker alle medlemsstater.
- 32) Bestemmelsene om kollektiv lisensiering av verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, som innføres ved dette direktivet, vil kanskje ikke gi noen løsning på alle tilfeller der kulturarvinstitusjonene får vanskeligheter med å innhente alle nødvendige tillatelser fra rettighetshavere for bruk av slike verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen. Dette kan for eksempel være tilfelle dersom det ikke foreligger noen praksis for kollektiv rettighetsforvaltning for en viss type verk eller andre vernede arbeider, eller dersom den relevante kollektive forvaltningsorganisasjonen ikke er tilstrekkelig representativ for kategorien av rettighetshavere og de aktuelle rettighetene. I slike særlige tilfeller bør det være mulig for kulturarvinstitusjonene å gjøre verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, som fast inngår i deres samling, tilgjengelig på internett i alle medlemsstater i henhold til et harmonisert unntak fra eller en harmonisert avgrensning av opphavsretten og nærstående rettigheter. Det er viktig at bruk i henhold til slike unntak eller avgrensninger bare skjer når visse vilkår, særlig med hensyn til adgang til lisensieringsløsninger, er oppfylt. At det ikke foreligger noen avtale om lisensvilkårene, bør ikke tolkes som at det ikke finnes lisensieringsløsninger.
- 33) Medlemsstatene bør innenfor rammen som er fastsatt i dette direktivet, ha fleksibilitet med hensyn til valg av en bestemt type lisensieringsordning, for eksempel kollektive avtalelisenser eller forutsetninger om representasjon, som de innfører for kulturarvinstitusjonenes bruk av verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, i samsvar med sine rettstradisjoner, praksis eller omstendighetene. Medlemsstatene bør også ha fleksibilitet når de skal bestemme hvilke krav de kollektive forvaltningsorganisasjonene skal oppfylle for å være tilstrekkelig representative, så lenge denne avgjørelsen bygger på fullmakt til å tillate lisensiering for den relevante formen for bruk fra et betydelig antall rettighetshavere innenfor den relevante typen av verk eller andre vernede arbeider.

Medlemsstatene bør stå fritt til å fastsette særlige regler for tilfeller der mer enn én kollektiv forvaltningsorganisasjon er representativ for de relevante verkene eller de andre vernede arbeidene, der det for eksempel kreves felles lisenser eller en avtale mellom de aktuelle organisasjonene.

- 34) I forbindelse med disse lisensieringsordningene er det viktig med et strengt og velfungerende system for kollektiv rettighetsforvaltning. Direktiv 2014/26/EU fastsetter et slikt system, og dette systemet omfatter særlig regler for god styring, innsyn og rapportering samt regelmessig, rask og nøyaktig distribusjon og utbetaling av utestående beløp til de enkelte rettighetshaverne.
- 35) Egnede beskyttelsestiltak bør være tilgjengelig for alle rettighetshavere, som bør gis mulighet til å utelukke anvendelsen av lisensieringsordningene og av unntaket eller avgrensningen som innføres ved dette direktivet for bruk av verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, i forbindelse med alle deres verk eller andre vernede arbeider, i forbindelse med alle lisenser eller all bruk i henhold til unntaket eller avgrensningen, i forbindelse med bestemte verk eller andre vernede arbeider, eller i forbindelse med bestemte lisenser eller bestemt bruk i henhold til unntaket eller avgrensningen, når som helst før eller i løpet av lisensperioden, eller før eller i løpet av bruken i henhold til unntaket eller avgrensningen. Vilåårene for disse lisensieringsordningene bør ikke påvirke deres praktiske relevans for kulturarvinstitusjonene. Dersom en rettighetshaver utelukker anvendelsen av slike ordninger eller slike unntak eller avgrensninger på ett eller flere verk eller andre vernede arbeider, er det viktig at all pågående bruk avsluttes innen en rimelig frist, og dersom bruken finner sted i henhold til en kollektiv lisens, at den kollektive forvaltningsorganisasjonen slutter å utstede lisenser som dekker den aktuelle bruken, så fort den er underrettet. En slik utelukkelse fra rettighetshavernes side bør ikke påvirke deres krav til vederlag for den faktiske bruken av et verk eller andre vernede arbeider i henhold til lisensen.
- 36) Dette direktivet berører ikke medlemsstatenes mulighet til å avgjøre hvem som skal ha rettslig ansvar for hvorvidt lisensieringen og bruken av verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, oppfyller vilåårene fastsatt i dette direktivet, og hvorvidt de berørte partene oppfyller vilåårene for disse lisensene.
- 37) Idet det tas hensyn til spennvidden i verk og andre vernede arbeider som finnes i samlingene til kulturarvinstitusjonene, er det viktig at lisensieringsordningene og unntakene eller avgrensningene som er fastsatt i dette direktivet, er tilgjengelige og kan brukes i praksis for forskjellige typer av verk og andre vernede arbeider, herunder fotografier, programvare, fonogrammer, audiovisuelle verk og unike kunstverk, herunder dersom de aldri har vært kommersielt tilgjengelige. Verk som aldri har vært i handelen, kan omfatte plakater, brosjyrer, tidsskrifter eller audiovisuelle verk framstilt av amatører, men også upubliserte verk eller andre vernede arbeider, uten at dette berører andre gjeldende rettslige begrensninger, for eksempel nasjonale regler om ideelle rettigheter. Dersom et verk eller et annet vernet arbeid er tilgjengelig i noen av sine forskjellige versjoner, for eksempel senere utgaver av litterære verk og alternative versjoner av filmverk, eller i noen av sine forskjellige former, for eksempel et digitalt eller trykt format av samme verk, bør dette verket ikke anses som ikke lenger å være i handelen. Omvendt bør kommersielt tilgjengelige bearbejninger, herunder andre språkversjoner eller audiovisuelle bearbejninger av et litterært verk, ikke utelukke et verk eller annet vernet arbeid fra å anses som ikke lenger å være i handelen på et bestemt språk. For å gjenspeile særtrekkene ved forskjellige typer av verk og andre vernede arbeider med hensyn til forskjellige måter å utgi og distribuere dem på, og for å forenkle bruken av disse ordningene, kan det måtte fastsettes særlige krav og framgangsmåter for den praktiske anvendelsen av disse lisensieringsordningene, for eksempel et krav om at det må ha gått en viss tid siden verket eller annet vernet arbeid første gang ble kommersielt tilgjengelig. Medlemsstatene bør rådføre seg med rettighetshavere, kulturarvinstitusjoner og kollektive forvaltningsorganisasjoner når de fastsetter slike krav og framgangsmåter.
- 38) Ved fastsettelse av hvorvidt verk eller andre vernede arbeider ikke lenger er i handelen, bør det gjøres en rimelig innsats for å vurdere deres tilgjengelighet for allmennheten i de vanlige handelskanalene, idet det tas hensyn til særtrekkene ved det aktuelle verket eller andre vernede arbeidet eller det aktuelle settet med verk eller andre vernede arbeider. Medlemsstatene bør stå fritt til å bestemme hvordan ansvaret for å gjøre denne rimelige innsatsen skal fordeles. Den rimelige innsatsen bør ikke måtte omfatte gjentatte handlinger over tid, men bør likevel innebære å ta hensyn til eventuell lett tilgjengelig dokumentasjon på at verk eller andre vernede arbeider vil bli tilgjengelige i de vanlige handelskanalene. Det bør bare kreves vurdering av hvert enkelt verk dersom det anses som rimelig i lys av tilgjengeligheten av relevante opplysninger, sannsynligheten for kommersiell tilgjengelighet

og de forventede transaksjonsutgiftene. Kontroll av tilgjengeligheten av et verk eller annet vernet arbeid bør normalt foregå i medlemsstaten der kulturarvinstitusjonen er etablert, med mindre kontroll over landegrensene anses som rimelig, for eksempel i tilfeller der det foreligger lett tilgjengelig informasjon om at et litterært verk først ble utgitt på et bestemt språk i en annen medlemsstat. I mange tilfeller kan spørsmålet om hvorvidt et sett med verk eller andre vernede arbeider ikke lenger er i handelen, avgjøres ved hjelp av en forholdsmessig ordning, for eksempel ved å ta stikkprøver. Det at et verk eller annet vernet arbeid er begrenset tilgjengelig, for eksempel tilgjengelig i bruktbutikker, eller en teoretisk mulighet for at en lisens for et verk eller annet vernet arbeid kan innhentes, bør ikke innebære at det anses å være tilgjengelig for allmennheten i de vanlige handelskanalene.

- 39) Av hensyn til vennskapelig forståelse mellom nasjonene bør lisensieringsordningen og unntaket eller avgrensningen fastsatt i dette direktivet med hensyn til digitalisering og spredning av verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, få anvendelse på sett med verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, dersom det foreligger dokumentasjon som tyder på at de i hovedsak består av verk eller andre vernede arbeider fra tredjeland, med mindre den aktuelle kollektive forvaltningsorganisasjonen er tilstrekkelig representativ for det aktuelle tredjelandet, for eksempel via en representasjonsavtale. Denne vurderingen kan baseres på den dokumentasjonen som er tilgjengelig etter at det er gjort en rimelig innsats for å avgjøre om verkene eller de andre vernede arbeidene ikke lenger er i handelen, uten at det er nødvendig å lete etter ytterligere dokumentasjon. Vurdering av hvert enkelt verk når det gjelder opprinnelsen til verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, bør bare kreves i den grad det også kreves for å gjøre en rimelig innsats for å avgjøre om de er kommersielt tilgjengelige.
- 40) Kulturarvinstitusjoner og kollektive forvaltningsorganisasjoner bør fritt kunne inngå avtale om lisensenes geografiske anvendelsesområde, herunder muligheten til å dekke alle medlemsstater, samt om lisensavgiften og tillatt bruk. Bruk som omfattes av slike lisenser, bør ikke ha økonomisk vinning som formål, herunder dersom eksemplarene distribueres av kulturarvinstitusjonen, for eksempel i reklamemateriell for en utstilling. Samtidig, ettersom digitaliseringen av kulturarvinstitusjonenes samlinger kan medføre betydelige investeringer, bør eventuelle lisenser som tildeles i henhold til ordningen fastsatt i dette direktivet, ikke hindre kulturarvinstitusjonene i å dekke lisenskostnadene og kostnadene ved digitalisering og spredning av verk eller andre vernede arbeider som er omfattet av lisensen.
- 41) Opplysninger om kulturarvinstitusjonenes pågående og framtidige bruk av verk og andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen på grunnlag av dette direktivet, og de ordningene som er innført for alle rettighetshavere for å utelukke anvendelsen av lisenser eller av unntaket eller avgrensningen for deres verk eller andre vernede arbeider, bør være tilstrekkelig offentliggjort både før og under bruk, i henhold til en lisens eller i henhold til unntaket eller avgrensningen, etter hva som er relevant. Slik offentliggjøring er særlig viktig ved bruk over landegrensene i det indre marked. Det er derfor hensiktsmessig å opprette en felles offentlig tilgjengelig nettportal for Unionen for å gjøre disse opplysningene tilgjengelige for allmennheten i et rimelig tidsrom før bruk finner sted. En slik portal bør gjøre det lettere for rettighetshavere å utelukke anvendelsen av lisenser eller av unntaket eller avgrensningen for deres verk eller andre vernede arbeider. I henhold til europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 386/2012⁽¹⁾, er Den europeiske unions myndighet for immaterialrett tildelt visse oppgaver og en viss virksomhet, som skal finansieres ved hjelp av myndighetens egne budsjettmidler og med sikte på å forenkle og støtte virksomheten til de nasjonale myndigheter, privat sektor og Unionens institusjoner i kampen mot, herunder forebygging av, krenkelse av immaterialrettighetene. Det er derfor hensiktsmessig å la denne myndigheten opprette og forvalte portalen som skal gjøre slike opplysninger tilgjengelige.

I tillegg til å gjøre opplysningene tilgjengelige gjennom portalen, vil det i konkrete tilfeller kunne være nødvendig å treffe ytterligere opplysningstiltak for å øke bevisstheten om dette hos de berørte rettighetshaverne, for eksempel ved bruk av ytterligere kommunikasjonskanaler for å nå et større publikum. Nødvendigheten, arten og den geografiske dekingen av de ytterligere opplysningstiltakene bør avhenge av særtrekkene ved de relevante verkene eller andre vernede arbeidene som ikke lenger er i handelen, lisensvilkårene eller den formen for bruk som er omfattet av unntaket eller avgrensningen, og eksisterende praksis i medlemsstatene. Opplysningstiltakene bør være virkningsfulle, uten at det skal være nødvendig å måtte underrette hver enkelt rettighetshaver.

⁽¹⁾ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) nr. 386/2012 av 19. april 2012 om tildeling av oppgaver til Kontoret for harmonisering i den indre marknaden (varemerke og mønster) i samband med handheving av immaterialrettar, medrekna samling av representantar frå den offentlege og private sektoren i eit europeisk senter for observasjon av krenking av immaterialrettar (EUT L 129 av 16.5.2012, s. 1).

- 42) For å sikre at lisensieringsordningene fastsatt i dette direktivet for verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, er relevante og fungerer korrekt, at rettighetshaverne har tilstrekkelig vern, at lisensene er behørig offentliggjort og at rettssikkerheten er sikret med hensyn til representativiteten til de kollektive forvaltningsorganisasjonene og kategoriseringen av verk, bør medlemsstatene fremme sektorspesifikk dialog mellom berørte parter.
- 43) Tiltakene fastsatt i dette direktivet for å forenkle den kollektive lisensieringen av rettigheter til verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, og som fast inngår i samlingene til kulturarvinstitusjonene, bør ikke berøre bruken av slike verk eller andre vernede arbeider som er omfattet av unntak og avgrensninger fastsatt i unionsretten, eller av andre lisenser med en utvidet virkning, dersom slik lisensiering ikke bygger på hvorvidt de omfattede verkene eller vernede arbeidene ikke lenger er i handelen. Disse tiltakene bør heller ikke berøre nasjonale ordninger for bruk av verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, på grunnlag av lisenser mellom kollektive forvaltningsorganisasjoner og andre brukere enn kulturarvinstitusjoner.
- 44) Ordninger for kollektiv lisensiering med utvidet virkning gjør at en kollektiv forvaltningsorganisasjon kan tilby lisenser som et organ for kollektiv lisensiering på vegne av rettighetshaverne, uavhengig av om de har gitt organisasjonen tillatelse til å gjøre dette. Systemer som bygger på ordninger som for eksempel kollektive avtalelisenser, juridiske mandater eller forutsetninger om representasjon, er en veletablert praksis i flere medlemsstater, og kan brukes på forskjellige områder. En fungerende opphavsrettslig ramme som fungerer for alle parter, krever at det finnes forholdsmessige, rettslige ordninger for lisensiering av verk eller andre vernede arbeider. Medlemsstatene bør derfor kunne bruke løsninger som gjør det mulig for kollektive forvaltningsorganisasjoner å tilby lisenser som omfatter et potensielt stort antall verk eller andre vernede arbeider for visse former for bruk, og å fordele inntektene fra slike lisenser til rettighetshaverne, i samsvar med direktiv 2014/26/EU.
- 45) Med tanke på arten av visse bruksområder og den vanligvis store mengden verk eller andre vernede arbeider som er involvert, er transaksjonsutgiftene ved klarering av individuelle rettigheter med hver enkelt berørt rettighetshaver uoverkommelig høye. Uten effektive kollektive lisensieringsordninger er det som følge av dette usannsynlig at alle transaksjoner på de aktuelle områdene som kreves for å muliggjøre bruken av slike verk eller andre vernede arbeider, vil finne sted. Kollektive avtalelisenser fra kollektive forvaltningsorganisasjoner og lignende ordninger kan gjøre det mulig å inngå avtaler på de områdene der kollektiv lisensiering basert på tillatelser fra rettighetshaverne ikke gir noen uttømmende løsning for å dekke alle verk eller andre vernede arbeider som skal brukes. Slike ordninger utfyller kollektiv rettighetsforvaltning basert på individuell tillatelse fra rettighetshaverne, idet det gir brukerne full rettssikkerhet i visse tilfeller. Samtidig gir de rettighetshaverne en mulighet til å dra nytte av den legitime bruken av deres verk.
- 46) Med tanke på den økende betydningen av muligheten til å tilby fleksible lisensieringsordninger i den digitale tidsalderen og den økende bruken av slike ordninger bør medlemsstatene kunne fastsette lisensieringsordninger som gjør det mulig for kollektive forvaltningsorganisasjoner å inngå lisensavtaler på frivillig grunnlag, uavhengig av om alle rettighetshavere har gitt organisasjonen tillatelse til å gjøre dette. Medlemsstatene bør ha mulighet til å opprettholde og innføre slike ordninger i samsvar med deres nasjonale tradisjoner, praksis eller omstendigheter, med forbehold for beskyttelsestiltakene fastsatt i dette direktivet og i samsvar med unionsretten og Unionens internasjonale forpliktelser. Disse ordningene bør bare gjelde på territoriet til den berørte medlemsstaten, med mindre annet er fastsatt i unionsretten. Medlemsstatene bør ha fleksibilitet til å velge den bestemte typen ordning som gjør at lisenser for verk eller andre vernede arbeider kan utvides til rettighetene til rettighetshavere som ikke har gitt tillatelse til organisasjonen som inngår avtalen, forutsatt at en slik ordning er i samsvar med unionsretten, herunder reglene for kollektiv rettighetsforvaltning fastsatt i direktiv 2014/26/EU. Særlig bør slike ordninger også sikre at artikkel 7 i direktiv 2014/26/EU får anvendelse på rettighetshavere som ikke er medlemmer i organisasjonen som inngår avtalen. Slike ordninger kan omfatte kollektive avtalelisenser, juridiske mandater og forutsetninger om representasjon. Bestemmelsene i dette direktivet om kollektiv lisensiering bør ikke berøre medlemsstatenes eksisterende mulighet til å anvende obligatorisk kollektiv rettighetsforvaltning eller andre kollektive lisensieringsordninger med utvidet virkning, for eksempel den som er angitt i artikkel 3 i rådsdirektiv 93/83/EØF⁽¹²⁾.

⁽¹²⁾ Rådsdirektiv 93/83/EØF av 27. september 1993 om samordning av visse bestemmelser om opphavsrett og nærstående rettigheter som får anvendelse på satellittkringkasting og videresending via kabel (EFT L 248 av 6.10.1993, s. 15).

- 47) Det er viktig at ordninger for kollektiv lisensiering med utvidet virkning bare anvendes på veldefinerte bruksområder, der innhenting av tillatelse fra rettighetshavere på individuelt grunnlag vanligvis er så byrdefullt og upraktisk at det gjør den påkrevde lisensieringstransaksjonen, det vil si en transaksjon som omfatter en lisens som dekker alle berørte rettighetshavere, lite sannsynlig som følge av arten av bruken eller de aktuelle typene verk eller andre vernede arbeider. Slike ordninger bør bygge på objektive, åpne og ikke-diskriminerende kriterier med hensyn til behandling av rettighetshaverne, herunder rettighetshavere som ikke er medlemmer av den kollektive forvaltningsorganisasjonen. Særlig bør det faktum at berørte rettighetshavere ikke er borgere eller personer bosatt i eller etablert i medlemsstaten til brukeren som søker om lisens, ikke i seg selv være noen begrunnelse for å vurdere klareringen av rettigheter som så byrdefull og upraktisk at det berettiger bruk av slike ordninger. Det er like viktig at den lisensierte bruken verken har ugunstig virkning på den økonomiske verdien av de relevante rettighetene eller fratrar rettighetshaverne betydelige kommersielle fordeler.
- 48) Medlemsstatene bør sikre at det finnes tilstrekkelige beskyttelsestiltak til å verne de legitime interessene til rettighetshavere som ikke har gitt tillatelse til organisasjonen som tilbyr lisensen, og at disse beskyttelsestiltakene anvendes på en ikke-diskriminerende måte. For å begrunne den utvidede virkningen av ordningen, bør særlig slike organisasjoner, på grunnlag av tillatelser fra rettighetshaverne, være tilstrekkelig representative for de typene verk eller andre vernede arbeider og de rettighetene som er omfattet av lisensen. Medlemsstatene bør fastsette hvilke krav som skal oppfylles av disse organisasjonene for at de skal kunne anses som tilstrekkelig representative, idet det tas hensyn til hvilken kategori av rettigheter som forvaltes av organisasjonen, organisasjonens evne til å forvalte rettighetene effektivt, hvilken kreativ sektor den driver sin virksomhet i, og om organisasjonen omfatter et betydelig antall rettighetshavere til den relevante typen verk eller andre vernede arbeider som har gitt fullmakt til å tillate lisensiering for den relevante formen for bruk i samsvar med direktiv 2014/26/EU. For å gi rettslig forutsigbarhet og sikre at det er tillit til ordningene, bør medlemsstatene kunne bestemme hvem som skal ha juridisk ansvar med hensyn til de bruksområdene som er godkjent i lisensavtalen. Likebehandling bør sikres for alle rettighetshavere hvis verk utnyttes i henhold til lisensen, herunder særlig med hensyn til tilgang til opplysninger om lisensiering og fordeling av vederlag. Opplysningstiltakene bør ha virkning gjennom hele lisensens varighet og bør ikke innebære en uforholdsmessig stor administrativ byrde for brukerne, de kollektive forvaltningsorganisasjonene eller rettighetshaverne, og det skal ikke være nødvendig å måtte underrette hver enkelt rettighetshaver.

For å sikre at rettighetshaverne enkelt kan få tilbake kontrollen over sine verk og hindre bruk som ville være til skade for deres interesser, er det viktig at rettighetshaverne får en faktisk mulighet til å utelukke anvendelsen av slike ordninger på sine verk eller andre vernede arbeider for all bruk og alle verk eller andre vernede arbeider, eller for bestemte bruksområder og bestemte verk eller andre vernede arbeider, herunder før det inngås en lisensavtale og i løpet av lisensperioden. I slike tilfeller bør eventuell pågående bruk opphøre innen en rimelig frist. En slik utelukkelse av rettighetshavere bør ikke påvirke deres krav til vederlag for den faktiske bruken av et verk eller andre vernede arbeider i henhold til lisensen. Medlemsstatene bør også kunne beslutte at det er behov for ytterligere tiltak for å beskytte rettighetshaverne. Slike ytterligere tiltak kan for eksempel omfatte å fremme utveksling av opplysninger mellom kollektive forvaltningsorganisasjoner og andre berørte parter i hele Unionen for å øke bevisstheten om slike ordninger og den muligheten rettighetshaverne har til å utelukke sine verk eller andre vernede arbeider fra disse ordningene.

- 49) Medlemsstatene bør sikre at formålet med og omfanget av en lisens som er gitt som følge av ordningene med kollektiv lisensiering med utvidet virkning, samt mulige bruksområder, alltid bør være nøye og klart definert i lovgivningen eller, dersom underliggende lovgivning er en generell bestemmelse, i lisensieringspraksisen som anvendes som følge av slike generelle bestemmelser, eller i de tillatelsene som gis. Muligheten til å forvalte en lisens i henhold til slike ordninger bør også begrenses til kollektive forvaltningsorganisasjoner som er underlagt nasjonal rett som gjennomfører direktiv 2014/26/EU.
- 50) Med tanke på de forskjellige tradisjonene og erfaringene i forbindelse med ordningene for kollektiv lisensiering med utvidet virkning på tvers av medlemsstatene og deres anvendelse på rettighetshavere uavhengig av deres statsborgerskap eller bostedsstat, er det viktig å sikre innsyn og dialog på unionsplan om den praktiske virkemåten til slike ordninger, herunder med hensyn til hvor effektive beskyttelsestiltakene for rettighetshaverne er, hvor anvendelige slike ordninger er, deres virkning på rettighetshavere som ikke er medlemmer av den kollektive forvaltningsorganisasjonen, eller på rettighetshavere som er borgere eller personer bosatt i en annen medlemsstat, og virkningen på

tjenesteytingen over landegrensene, herunder det mulige behovet for å fastsette regler for å gi slike ordninger grensekryssende virkning på det indre marked. For å sikre innsyn bør opplysninger om bruken av slike ordninger i henhold til dette direktivet offentliggjøres regelmessig av Kommisjonen. Medlemsstater som har innført slike ordninger, bør derfor underrette Kommisjonen om relevante nasjonale bestemmelser og deres anvendelse i praksis, herunder virkeområdet for og typene av lisensiering som er innført på grunnlag av generelle bestemmelser, omfanget av lisensieringen og de kollektive forvaltningsorganisasjonene som er involvert. Slike opplysninger bør drøftes med medlemsstatene i kontaktutvalget nedsatt ved artikkel 12 nr. 3 i direktiv 2001/29/EF. Kommisjonen bør offentliggjøre en rapport om bruken av slike ordninger i Unionen og deres virkning på lisensiering og rettighetshavere, om spredning av kulturinnhold og om tjenesteytingen over landegrensene innenfor kollektiv forvaltning av opphavsrett og nærstående rettigheter, samt om virkningen på konkurransen.

- 51) Bestillingsvideotjenester har potensial til å spille en avgjørende rolle når det gjelder spredning av audiovisuelle verk i hele Unionen. Tilgjengeligheten av slike verk, særlig europeiske verk, er imidlertid fortsatt begrenset i bestillingsvideotjenestene. Det kan være vanskelig å inngå avtaler om nettbasert utnyttning av slike verk på grunn av spørsmål knyttet til lisensieringen av rettigheter. Slike problemer kan for eksempel oppstå dersom innehaveren av rettigheter for et gitt territorium har liten økonomisk interesse i å utnytte et verk på nettet og ikke lisensierer nettrechtighetene eller holder dem tilbake, noe som kan føre til at audiovisuelle verk fortsatt vil være utilgjengelige på bestillingsvideotjenestene. Andre problemer kan dreie seg om tidsrammen for utnyttingen.
- 52) For å forenkle lisensieringen av rettigheter til audiovisuelle verk i bestillingsvideotjenestene bør medlemsstatene pålegges å sikre en forhandlingsordning som gjør at parter som er villige til å inngå en avtale, kan få bistand fra et upartisk organ eller av én eller flere meklere. For dette formål bør medlemsstatene ha mulighet til enten å opprette et nytt organ eller benytte et eksisterende organ som oppfyller vilkårene fastsatt i dette direktivet. Medlemsstatene bør kunne utpeke ett eller flere vedkommende organer eller én eller flere meklere. Organet eller meklerne bør møte partene og bistå i forhandlingene ved å gi faglige, upartiske og eksterne råd. Dersom en forhandling omfatter parter fra forskjellige medlemsstater, og dersom disse partene beslutter å benytte forhandlingsordningen, bør begge parter på forhånd bli enige om hvilken som er vedkommende medlemsstat. Organet eller meklerne kan møte partene for å forenkle starten av forhandlingene, eller de kan møte dem i løpet av forhandlingene for å gjøre det enklere å inngå en avtale. Deltakelse i den nevnte forhandlingsordningen og etterfølgende avtaleinngåelse bør være frivillig og bør ikke berøre partenes avtalefrihet. Medlemsstatene bør stå fritt til å treffe beslutning om den særlige virkemåten for forhandlingsordningen, herunder tidsplanen for og varigheten av bistanden til forhandlingene og betaling av kostnadene. For å sikre en effektiv forhandlingsordning bør medlemsstatene sikre at den administrative og økonomiske byrden forblir forholdsmessig. Uten at det er en forpliktelse for medlemsstatene, bør de oppfordre til dialog mellom representative organisasjoner.
- 53) Når vernetiden for et verk er utløpt, går det over til å ha falt i det fri, og de rettighetene som Unionens opphavsrett gir i forbindelse med dette verket, opphører. Innenfor billedkunst bidrar spredning av tro eksemplarframstillinger av verk som har falt i det fri, til tilgang til og fremme av kultur samt tilgang til kulturarv. I det digitale miljøet er vern av slike eksemplarframstillinger gjennom opphavsrett eller nærstående rettigheter uforenlig med utløpet av det opphavsrettslige vernet av verkene. I tillegg gir forskjellene mellom de nasjonale lovene om opphavsrett som regulerer vernet av slike eksemplarframstillinger, rom for rettslig usikkerhet og påvirker spredningen over landegrensene av billedkunst som har falt i det fri. Visse eksemplarframstillinger av billedkunst som har falt i det fri, bør derfor ikke være vernet av opphavsretten eller nærstående rettigheter. Alt dette bør ikke hindre kulturarvinstitusjoner i å selge eksemplarframstillinger, for eksempel postkort.
- 54) En fri og mangfoldig presse er avgjørende for å sikre journalistikk av god kvalitet og borgernes tilgang til informasjon. Dette er et grunnleggende bidrag til offentlig debatt og et velfungerende demokratisk samfunn. Bred tilgang til pressepublikasjoner på nettet har ført til oppbygging av nye nettbaserte tjenester, for eksempel nyhetsaggregatorer eller medieovervåkingstjenester, der gjenbruk av pressepublikasjoner utgjør en viktig del av deres forretningsmodeller og er en inntektskilde. Utgiverne av pressepublikasjoner har problemer med å lisensiere den nettbaserte

bruken av sine publikasjoner til tilbyderne av denne typen tjenester, og det gjør det vanskelig for dem å tjene inn igjen sine investeringer. Under forhold der utgivere av pressepublikasjoner ikke anerkjennes som rettighetshavere, er det ofte komplekst og ineffektivt å lisensiere og håndheve rettigheter til pressepublikasjoner som brukes på nettet av tilbydere av informasjonssamfunnstjenester i det digitale miljøet.

- 55) Utgivernes organisatoriske og finansielle bidrag til produksjon av pressepublikasjoner må anerkjennes og fremmes ytterligere for å sikre bærekraften i forlagsbransjen og dermed fremme tilgjengeligheten av pålitelig informasjon. På unionsplan er det derfor nødvendig å fastsette et harmonisert rettslig vern for pressepublikasjoner ved nettbasert bruk av tilbydere av informasjonssamfunnstjenester som gjør at eksisterende opphavsrettsregler i unionsretten som får anvendelse på enkeltpersoners private eller ikke-kommersielle bruk av pressepublikasjoner, ikke berøres, herunder dersom slike brukere deler pressepublikasjoner på nettet. Et slikt vern bør effektivt sikres gjennom innføring i unionsretten av nærstående rettigheter til opphavsretten for eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring for allmennheten av pressepublikasjoner fra utgivere som er etablert i en medlemsstat, når det gjelder nettbasert bruk av tilbydere av informasjonssamfunnstjenester i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/1535⁽¹³⁾. Det rettslige vernet for pressepublikasjoner fastsatt i dette direktivet bør være til nytte for utgivere som er etablert i en medlemsstat og har sitt vedtektsbestemte sete, sin hovedadministrasjon eller sitt hovedforetak i Unionen.

Begrepet utgiver av pressepublikasjoner bør forstås som å omfatte tjenestetilbydere, for eksempel nyhetsutgivere eller nyhetsbyråer, når de utgir pressepublikasjoner i henhold til dette direktivet.

- 56) For dette direktivets formål er det nødvendig å definere begrepet «pressepublikasjon» slik at det bare omfatter journalistiske publikasjoner som utgis i ethvert medium, herunder på papir, i forbindelse med en økonomisk virksomhet som utgjør en tjenesteyting i henhold til unionsretten. Pressepublikasjonene som bør være omfattet, er blant annet dagsaviser, tidsskrifter av allmenn eller særlig interesse som utgis ukentlig eller månedlig, herunder abonnementsbaserte tidsskrifter, og nyhetsnettsteder. Pressepublikasjoner inneholder i hovedsak litterære verk, men i økende grad andre typer verk og andre venede arbeider, særlig fotografier og video. Tidsskrifter som utgis for vitenskapelige eller akademiske formål, for eksempel vitenskapelige tidsskrifter, bør ikke omfattes av det vernet som pressepublikasjoner får i henhold til dette direktivet. Dette vernet bør heller ikke få anvendelse på nettsted, for eksempel blogger, som gir informasjon som en del av en aktivitet som ikke utføres på initiativ fra, under det redaksjonelle ansvaret til eller under kontroll av en tjenestetilbyder, for eksempel en nyhetsutgiver.
- 57) Rettighetene som gis til utgivere av pressepublikasjoner i henhold til dette direktivet, bør ha samme virkeområde som retten til eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring for allmennheten fastsatt i direktiv 2001/29/EF, i den grad det gjelder nettbasert bruk av tilbydere av informasjonssamfunnstjenester. Rettighetene som gis til utgivere av pressepublikasjoner, bør ikke omfatte bruk av hyperlenker. De bør heller ikke omfatte rene fakta som er rapportert i pressepublikasjoner. Rettighetene som gis til utgivere av pressepublikasjoner i henhold til dette direktivet, bør også være underlagt de samme bestemmelsene om unntak og avgrensninger som de som gjelder for rettighetene fastsatt i direktiv 2001/29/EF, herunder unntaket som gjelder sitater for formål som for eksempel kritikk eller anmeldelse fastsatt i artikkel 5 nr. 3 bokstav d) i det nevnte direktivet.
- 58) Bruken av pressepublikasjoner fra tilbydere av informasjonssamfunnstjenester kan bestå av bruk av hele publikasjoner eller artikler, men også deler av pressepublikasjoner. Slik bruk av deler av pressepublikasjoner har også fått økonomisk relevans. Samtidig vil det at tilbydere av informasjonssamfunnstjenester bruker enkeltstående ord eller svært korte utdrag fra pressepublikasjoner, neppe undergrave de investeringene i innholdsproduksjon som utgiverne av pressepublikasjoner har gjort. Det er derfor hensiktsmessig å fastsette at bruken av enkeltstående ord eller svært korte utdrag fra pressepublikasjoner ikke bør omfattes av virkeområdet for de rettighetene som er fastsatt i dette direktivet. Med tanke på den massive sammenstillingen og bruken av pressepublikasjoner som tilbydere av informasjonssamfunnstjenester foretar, er det viktig at utelukkelsen av svært korte utdrag tolkes på en slik måte at det ikke påvirker effekten av de rettighetene som er fastsatt i dette direktivet.

⁽¹³⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2015/1535 av 9. september 2015 om en informasjonsprosedyre for tekniske forskrifter og regler for informasjonssamfunnstjenester (EUT L 241 av 17.9.2015, s. 1).

- 59) Det vernet som gis til utgivere av pressepublikasjoner i henhold til dette direktivet, bør ikke berøre rettighetene til opphavere og andre rettighetshavere til verk og andre vernede arbeider som inngår i dem, herunder med hensyn til i hvilket omfang opphavere og andre rettighetshavere kan utnytte sine verk eller andre vernede arbeider uavhengig av pressepublikasjonen de inngår i. Utgivere av pressepublikasjoner bør derfor ikke kunne påberope seg det vernet de gis i henhold til dette direktivet, overfor opphavere og andre rettighetshavere eller overfor andre godkjente brukere av de samme verkene eller andre vernede arbeidene. Dette bør ikke berøre kontraktsregulerte ordninger inngått mellom utgivere av pressepublikasjoner på den ene side og opphavere og andre rettighetshavere på den annen side. Opphavere hvis verk inngår i en pressepublikasjon, bør være berettiget til en passende andel av de driftsinntektene som nyhetsutgiverne mottar for tilbydere av informasjonssamfunnstjenesters bruk av deres pressepublikasjoner. Dette bør ikke berøre nasjonal rett om eiendomsrett eller utøvelse av rettigheter i forbindelse med arbeidsavtaler, forutsatt at slik rett er i samsvar med unionsretten.
- 60) Utgiverne, herunder de som utgir pressepublikasjoner, bøker eller vitenskapelige publikasjoner og musikkpublikasjoner, driver ofte sin virksomhet på grunnlag av overdragelse av opphavernes rettigheter ved hjelp av kontraktsregulerte ordninger eller lovbestemmelser. I den forbindelse foretar utgiverne en investering med sikte på å utnytte verkene som inngår i deres publikasjoner, og kan i visse tilfeller miste inntekter dersom slike verk brukes i henhold til unntak eller avgrensninger, for eksempel for privatkopiering eller reprografi, herunder de tilsvarende eksisterende nasjonale ordningene for reprografi i medlemsstatene, eller i henhold til offentlige utlånsordninger. I flere medlemsstater deles kompensasjon for bruk i henhold til disse unntakene eller avgrensningene mellom opphavere og utgivere. For å ta hensyn til denne situasjonen og øke rettssikkerheten for alle berørte parter, tillater dette direktivet at medlemsstater som har eksisterende ordninger for deling av kompensasjon mellom opphavere og utgivere, kan beholde disse ordningene. Dette er særlig viktig for medlemsstater som hadde slike ordninger for deling av kompensasjon før 12. november 2015, selv om kompensasjonen i andre medlemsstater ikke deles og bare tilfaller opphavere i samsvar med nasjonal kulturpolitikk. Samtidig som dette direktivet bør få anvendelse på en ikke-diskriminerende måte på alle medlemsstater, bør det respektere tradisjonene på dette området og ikke forplikte medlemsstater som ikke allerede har slike ordninger for deling av kompensasjon til å innføre dem. Det bør ikke påvirke eksisterende eller framtidige ordninger i medlemsstatene med hensyn til vederlag i forbindelse med offentlige utlån.

Det bør heller ikke påvirke nasjonale ordninger knyttet til rettighetsforvaltning og rett til vederlag, forutsatt at de er i samsvar med unionsretten. Alle medlemsstater bør ha tillatelse, men ikke være forpliktet, til å fastsette at dersom opphavere har overdratt eller lisensiert sine rettigheter til en utgiver eller på annen måte bidrar med sine verk til en publikasjon, og det er innført systemer for å kompensere for skaden de er påført ved et unntak eller en avgrensning, herunder gjennom kollektive forvaltningsorganisasjoner som felles representere opphavere og utgivere, skal utgiverne ha rett til en andel av en slik kompensasjon. Medlemsstatene bør stå fritt til å bestemme hvordan utgiverne skal dokumentere sine krav om kompensasjon eller vederlag, og til å fastsette vilkårene for deling av slik kompensasjon eller slikt vederlag mellom opphavere og utgivere i samsvar med sine nasjonale ordninger.

- 61) I de senere årene har virkemåten til markedet for nettbasert innhold blitt mer komplekst. Nettbaserte innholdsdelings-tjenester som gir tilgang til en stor mengde opphavsrettslig beskyttet innhold som er lastet opp av deres brukere, er blitt en hovedkilde for tilgang til nettbasert innhold. Nettbaserte tjenester er et middel til å gi bredere tilgang til kulturelle og kreative verk og gir store muligheter for kulturnæringene og de kreative næringene til å utvikle nye forretningsmodeller. Disse tjenestene muliggjør mangfold og gjør innhold lett tilgjengelig, men de gir også utfordringer når opphavsrettslig beskyttet innhold lastes opp uten forhåndstillatelse fra rettighetshaverne. Det er rettslig usikkerhet rundt hvorvidt tilbydere av slike tjenester foretar handlinger som er relevante for opphavsretten, og om de må innhente tillatelse fra rettighetshaverne for innhold som er lastet opp av deres brukere som ikke har relevante rettigheter til det opplastede innholdet, med forbehold for anvendelsen av unntakene og avgrensningene fastsatt i unionsretten. Denne usikkerheten påvirker rettighetshavernes mulighet til å bestemme om og på hvilke vilkår deres verk og andre vernede arbeider brukes, samt deres mulighet til å få et passende vederlag for slik bruk. Det er derfor viktig å fremme utviklingen av lisensmarkedet mellom rettighetshaverne og tilbyderne av nettbaserte innholdsdelingstjenester. Disse lisensavtalene bør

være rettfærdige og sikre en rimelig balanse mellom begge parter. Rettighetshaverne bør få et passende vederlag for bruken av deres verk og andre vernaede arbeider. Ettersom avtalefriheten ikke bør berøres av disse bestemmelsene, bør imidlertid rettighetshaverne ikke være forpliktet til å gi tillatelse eller til å inngå lisensavtaler.

- 62) Visse informasjonssamfunnstjenester er som en del av deres normale bruk beregnet på å gi allmennheten tilgang til opphavsrettslig beskyttet innhold eller andre vernaede arbeider som lastes opp av deres brukere. Definisjonen av en tilbyder av nettbaserte innholdsdelingstjenester som er fastsatt i dette direktivet, bør bare ta sikte på nettbaserte tjenester som spiller en viktig rolle på markedet for nettbasert innhold ved å konkurrere med andre nettbaserte innholdstjenester, for eksempel strømmetjenester for lyd og video, for det samme publikum. De tjenestene som er omfattet av dette direktivet, er tjenester som har som sitt viktigste eller ett av sine viktigste formål å lagre og gjøre det mulig for brukerne å laste opp og dele en stor mengde opphavsrettslig beskyttet innhold med sikte på å oppnå fortjeneste, enten direkte eller indirekte, ved å organisere innholdet og markedsføre det for å tiltrekke seg et større publikum, herunder ved å kategorisere det og bruke målrettet markedsføring innenfor det. Slike tjenester bør ikke omfatte tjenester som har et annet hovedformål enn å gjøre det mulig for brukerne å laste opp og dele en stor mengde opphavsrettslig beskyttet innhold med sikte på å oppnå fortjeneste fra denne virksomheten. Sistnevnte tjenester omfatter for eksempel elektroniske kommunikasjonstjenester i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972⁽¹⁴⁾ samt tilbydere av skytjenester mellom foretak og andre skytjenester, som gjør det mulig for brukerne å laste opp innhold til eget bruk, for eksempel fillagring på internett eller nettbaserte markedsplasser hvis hovedvirksomhet er nettbasert detaljhandel og som ikke gir tilgang til opphavsrettslig beskyttet innhold.

Definisjonen av tilbyder av nettbaserte innholdsdelingstjenester bør heller ikke omfatte tilbydere av tjenester som for eksempel plattformer for utvikling og deling av programvare med åpen kildekode og databaser for vitenskapelig eller pedagogisk materiale eller nettbaserte oppslagsverk med ideelle formål. For å sikre et høyt nivå av opphavsrettslig vern bør dessuten unntaksordningen for erstatningsansvar fastsatt i dette direktivet ikke få anvendelse på tjenestetilbydere hvis hovedformål er å drive med eller legge til rette for piratkopiering av opphavsrettslig beskyttet materiale.

- 63) Vurderingen av hvorvidt en tilbyder av nettbaserte innholdsdelingstjenester lagrer og gir tilgang til en stor mengde opphavsrettslig beskyttet innhold, bør gjøres fra sak til sak og ta hensyn til en rekke faktorer, for eksempel hvem som er publikum for tjenesten og antall filer med opphavsrettslig beskyttet innhold som lastes opp av brukerne av tjenesten.
- 64) Det er hensiktsmessig at det i dette direktivet presiseres at tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester foretar en overføring til allmennheten eller tilgjengeliggjøring for allmennheten når de gir offentlig tilgang til opphavsrettslig beskyttede verk eller andre vernaede arbeider som lastes opp av deres brukere. Følgelig bør tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester innhente en tillatelse, herunder via en lisensavtale, fra de relevante rettighetshaverne. Dette berører ikke begrepet overføring til allmennheten eller tilgjengeliggjøring for allmennheten andre steder i unionsretten, og påvirker heller ikke den mulige anvendelsen av artikkel 3 nr. 1 og 2 i direktiv 2001/29/EF på andre tjenestetilbydere som bruker innhold som er vernet av opphavsretten.
- 65) Når tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester er ansvarlige for overføring til allmennheten eller tilgjengeliggjøring for allmennheten i henhold til vilkårene fastsatt i dette direktivet, bør artikkel 14 nr. 1 i direktiv 2000/31/EF ikke få anvendelse på erstatningsansvaret som følger av bestemmelsene i dette direktivet om bruk av beskyttet innhold av tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester. Dette bør ikke berøre anvendelsen av artikkel 14 nr. 1 i direktiv 2000/31/EF på slike tjenestetilbydere for formål som ikke hører inn under dette direktivets virkeområde.
- 66) Ettersom tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester gir tilgang til innhold som ikke lastes opp av dem, men av deres brukere, er det hensiktsmessig å fastsette en særlig ordning for erstatningsansvar for dette direktivets formål i tilfeller der det ikke er gitt noen tillatelse. Dette bør ikke berøre rettsmidler fastsatt i nasjonal rett

⁽¹⁴⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2018/1972 av 11. desember 2018 om fastsettelse av en europeisk kodeks for elektronisk kommunikasjon (EUT L 321 av 17.12.2018, s. 36).

for andre tilfeller enn ansvaret for overtredelse av opphavsretten, eller muligheten for at nasjonale domstoler eller forvaltningsmyndigheter skal kunne utstede påbud i samsvar med unionsretten. Særlig bør den særlige ordningen som får anvendelse på nye tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester med en årsomsetning på under 10 millioner euro, hvorav det gjennomsnittlige antallet månedlige unike besøkende i Unionen ikke overstiger 5 millioner, ikke berøre adgangen til rettsmidler i henhold til unionsretten og nasjonal rett. Dersom tjenestetilbydere ikke har fått noen tillatelse, bør de gjøre sitt beste i samsvar med høye industristandarder for yrkesmessig aktsomhet for å unngå at det via deres tjenester gis tilgang til ulovlige verk eller andre vernede arbeider, som angitt av de berørte rettighetshaverne. For dette formål bør rettighetshaverne gi tjenestetilbydere relevant og nødvendig informasjon idet det tas hensyn til blant annet størrelsen på rettighetshaverne og typen av deres verk og andre vernede arbeider. Tiltak som er truffet av tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester i samarbeid med rettighetshavere, bør ikke føre til at innhold som ikke krenker opphavsretten, ikke blir tilgjengelig, herunder verk eller andre vernede arbeider hvis bruk er omfattet av en lisensavtale eller et unntak fra eller en avgrensning av opphavsretten og nærstående rettigheter. Tiltak truffet av slike tjenestetilbydere bør derfor ikke påvirke brukere som benytter nettbaserte innholdsdelingstjenester til å laste opp og få tilgang til informasjon via slike tjenester på lovlig måte.

I tillegg bør forpliktelsene fastsatt i dette direktivet ikke føre til at medlemsstatene pålegger en generell overvåkingsforpliktelse. Ved vurdering av hvorvidt en tilbyder av nettbaserte innholdsdelingstjenester har gjort sitt beste i samsvar med høye industristandarder for yrkesmessig aktsomhet, bør det tas hensyn til om tjenestetilbyderen har truffet alle tiltak som en aktsom markedsdeltaker ville ha truffet for å oppnå å hindre tilgang på sitt nettsted til ulovlige verk eller andre vernede arbeider, idet det tas hensyn til beste bransjepraksis og effektiviteten av de tiltakene som er truffet i lys av alle relevante faktorer og utviklingstrekk samt forholdsmessighetsprinsippet. Ved denne vurderingen bør en rekke faktorer tas i betraktning, for eksempel tjenestens størrelse, den tekniske utviklingen, herunder mulig framtidig utvikling, når det gjelder eksisterende metoder for å hindre tilgang til forskjellige typer innhold samt hvilken kostnad det innebærer for tjenestene. Forskjellige metoder for å hindre tilgang til ulovlig innhold som er vernet av opphavsretten, kan være hensiktsmessige og forholdsmessige avhengig av typen innhold, og det kan derfor ikke utelukkes at tilgang til ulovlig innhold i enkelte tilfeller bare kan unngås ved at rettighetshaverne gir underretning om dette. Alle tiltak som treffes av tjenestetilbydere, bør være virkningsfulle med hensyn til målene, men ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå målet om å hindre og avbryte tilgangen til ulovlige verk og andre vernede arbeider.

Dersom ulovlige verk og andre vernede arbeider blir tilgjengelig til tross for at man har gjort sitt beste i samarbeid med rettighetshaverne, slik dette direktivet krever, bør tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester være ansvarlige med hensyn til de bestemte verkene og de andre vernede arbeidene som de har fått relevant og nødvendig informasjon fra rettighetshaverne om, med mindre disse tilbydere dokumenterer at de har gjort sitt beste i samsvar med høye industristandarder for yrkesmessig aktsomhet.

Dersom bestemte ulovlige verk eller andre vernede arbeider i tillegg er blitt tilgjengelig på nettbaserte innholdsdelingstjenester, herunder uavhengig av om man har gjort sitt beste, og uavhengig av om rettighetshaverne på forhånd har gjort relevant og nødvendig informasjon tilgjengelig, bør tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester være ansvarlige for overføring uten tillatelse til allmennheten av verk eller andre vernede arbeider dersom de etter mottak av tilstrekkelig underbygd underretning unnlater å handle raskt for å hindre tilgangen til de meldte verkene eller andre vernede arbeidene eller fjerne dem fra sine nettsteder. I tillegg bør slike tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester også være ansvarlige dersom de unnlater å dokumentere at de har gjort sitt beste for å hindre framtidig opplasting av bestemte ulovlige verk, på grunnlag av relevant og nødvendig informasjon som er framlagt av rettighetshaverne for dette formål.

Dersom rettighetshaverne ikke gir tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester relevant og nødvendig informasjon om sine bestemte verk eller andre vernede arbeider, eller dersom rettighetshaverne ikke har gitt underretning om hindring av tilgang til eller fjerning av bestemte ulovlige verk eller andre vernede arbeider, og disse tjenestetilbydere derfor ikke kan gjøre sitt beste for å unngå tilgang til ulovlig innhold via sine tjenester

i samsvar med høye bransjestandarder for yrkesmessig aktsomhet, bør disse tjenestetilbyderne ikke være ansvarlige for ulovlig overføring til eller tilgjengeliggjøring for allmennheten av slike uidentifiserte verk eller andre vernede arbeider.

- 67) I likhet med artikkel 16 nr. 2 i direktiv 2014/26/EU fastsetter dette direktivet regler for nye nettbaserte tjenester. Reglene fastsatt i dette direktivet skal ta hensyn til den særlige situasjonen for nyetablerte selskaper som arbeider med brukeropplasteringer for å utvikle nye forretningsmodeller. Den særlige ordningen som gjelder nye tjenestetilbydere med liten omsetning og lite publikum, bør være til nytte for helt nye virksomheter, og bør derfor opphøre å gjelde tre år etter at deres tjenester første gang ble tilgjengelige på nettet i Unionen. Denne ordningen bør ikke misbrukes av ordninger som tar sikte på å forlenge fordelene utover de første tre årene. Den bør særlig ikke gjelde nyopprettede tjenester eller tjenester som tilbys under et nytt navn, men som er en fortsettelse av virksomhet som drives av en allerede eksisterende tilbyder av nettbaserte innholdsdelingstjenester som ikke kunne eller ikke lenger kan dra nytte av denne ordningen.
- 68) Tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester bør være åpne overfor rettighetshaverne med hensyn til tiltakene som treffes i forbindelse med samarbeid. Ettersom tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester kan iverksette forskjellige tiltak, bør de på anmodning fra rettighetshaverne gi dem tilstrekkelige opplysninger om hvilken type tiltak de iverksetter og hvordan de iverksettes. Slike opplysninger bør være så spesifikke at de sikrer rettighetshaverne nok innsyn, uten at det berører forretningshemmeligheter hos tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester. Tjenestetilbyderne bør imidlertid ikke være forpliktet til å gi rettighetshaverne detaljerte og individualiserte opplysninger for hvert verk eller annet vernet arbeid som er identifisert. Dette bør ikke berøre kontraktsregulerte ordninger som kan inneholde mer spesifikke bestemmelser om opplysningene som skal gis dersom det inngås avtaler mellom tjenestetilbydere og rettighetshavere.
- 69) Dersom tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester innhenter tillatelser, herunder gjennom lisensavtaler, for bruk via sine tjenester av innhold som er lastet opp av brukerne av tjenesten, bør disse tillatelsene også omfatte handlinger som er relevante for opphavsretten med hensyn til opplasteringer fra brukere innenfor rammen av tillatelsen som tjenestetilbyderne er gitt, men bare i tilfeller der disse brukerne handler for ikke-kommersielle formål, for eksempel ved å dele sitt innhold uten å ha økonomisk vinning som formål, eller dersom inntektene fra deres opplasteringer ikke er betydelige i forhold til brukernes opphavsrettslig relevante handlinger som er omfattet av slike tillatelser. Dersom rettighetshaverne har gitt brukerne uttrykkelig tillatelse til å laste opp og offentliggjøre verk eller andre vernede arbeider på en nettbasert innholdsdelingstjeneste, er tjenestetilbyderens overføring til allmennheten tillatt innenfor rammen av tillatelsen gitt av rettighetshaveren. Det bør imidlertid ikke antas til fordel for tilbyderne av nettbaserte innholdsdelingstjenester at deres brukere har klarert alle relevante rettigheter.
- 70) Tiltak som er truffet av tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester i samarbeid med rettighetshaverne, bør ikke berøre anvendelsen av unntak fra eller avgrensninger av opphavsretten, særlig de som sikrer brukerne ytringsfrihet. Brukerne bør kunne laste opp og offentliggjøre innhold som er generert av brukere når det dreier seg om særlige formål som sitater, kritikk, anmeldelse, karikatur, parodi eller pastisj. Dette er særlig viktig for å skape balanse mellom de grunnleggende rettigheter som er fastsatt i Den europeiske unions pakt om grunnleggende rettigheter («pakten»), særlig ytringsfrihet og frihet for kunst samt eiendomsrett, herunder immaterialrettigheter. Disse unntakene og avgrensningene bør derfor gjøres obligatoriske for å sikre at brukere har et ensartet vern i hele Unionen. Det er viktig å sikre at tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester har en effektiv ordning for klagebehandling og tvisteløsning for å støtte bruk av slike særlige formål.

Tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester bør også innføre en effektiv og rask ordning for klagebehandling og tvisteløsning som gjør det mulig for brukere å klage over tiltak som er truffet med hensyn til deres opplasteringer, særlig dersom de kunne ha nytt godt av et unntak fra eller en avgrensning av opphavsretten i forbindelse med en opplasting der tilgangen er blitt deaktivert eller fjernet. Eventuelle klager inngitt i henhold til slike ordninger bør behandles snarest

mulig og gjennomgås av en fysisk person. Dersom rettighetshavere anmoder tjenestetilbyderne om å treffe tiltak mot opplastinger fra brukere, for eksempel å hindre tilgang til eller fjerne innhold som er lastet opp, skal disse rettighetshaverne gi en behørig begrunnelse for sine anmodninger. Videre bør samarbeid ikke medføre noen form for identifikasjon av enkeltbrukere eller behandling av personopplysninger, unntatt i samsvar med europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/58/EF⁽¹⁵⁾ og europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/679⁽¹⁶⁾. Medlemsstatene bør også sikre at brukerne har tilgang til utenrettslige klageordninger for løsning av tvister. Slike ordninger bør gjøre det mulig å løse tvister på en upartisk måte. Brukerne bør også ha tilgang til en domstol eller annen relevant rettsmyndighet for å gjøre gjeldende bruken av et unntak fra eller en avgrensning av opphavsretten og nærstående rettigheter.

- 71) Så snart som mulig etter den datoen dette direktivet trer i kraft, bør Kommisjonen i samarbeid med medlemsstatene organisere dialoger mellom berørte parter for å sikre en ensartet anvendelse av forpliktelsen til samarbeid mellom tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester og rettighetshavere, og for å fastsette beste praksis med hensyn til de hensiktsmessige bransjestandardene for yrkesmessig aktsomhet. For dette formål bør Kommisjonen rådføre seg med relevante berørte parter, herunder brukerorganisasjoner og teknologileverandører, og ta hensyn til utviklingen på markedet. Brukerorganisasjonene bør også ha tilgang til opplysninger om tiltak gjennomført av tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester for forvaltning av innhold på internett.
- 72) Opphavere og utøvende kunstnere har en tendens til å stå svakere avtalemessig når de tildeler en lisens eller overdrar sine rettigheter, herunder gjennom sine egne selskaper, med henblikk på utnyttning mot vederlag, og disse fysiske personene trenger det vernet som fastsettes i dette direktivet for fullt ut å kunne dra nytte av de rettighetene som er harmonisert i henhold til unionsretten. Dette behovet for vern oppstår ikke dersom avtalemotparten opptrer som en sluttbruker og ikke utnytter selve verket eller framføring, noe som for eksempel kan være tilfelle i noen arbeidsavtaler.
- 73) Vederlaget til opphavere og utøvende kunstnere bør være passende og stå i et rimelig forhold til den faktiske eller potensielle økonomiske verdien av de lisensierte eller overdratte rettighetene, idet det tas hensyn til opphaverens eller den utøvende kunstnerens bidrag til verket eller det vernede arbeidet i sin helhet, samt alle andre omstendigheter, for eksempel markedspraksis eller den faktiske utnyttningen av verket. En engangsutbetaling kan også utgjøre et forholdsmessig vederlag, men bør ikke være regelen. Medlemsstatene bør ha frihet til å definere særtilfeller for anvendelse av engangsutbetalinger, idet det tas hensyn til særtrekkene i hver enkelt sektor. Medlemsstatene bør stå fritt til å gjennomføre prinsippet om passende og forholdsmessig vederlag gjennom forskjellige eksisterende eller nylig innførte ordninger, som kan omfatte tariffavtaler og andre ordninger, forutsatt at disse ordningene er i samsvar med gjeldende unionsrett.
- 74) Opphavere og utøvende kunstnere har behov for opplysninger for å kunne vurdere den økonomiske verdien av sine rettigheter som er harmonisert i henhold til unionsretten. Dette er særlig tilfelle dersom fysiske personer tildeler en lisens eller overdrar rettigheter med henblikk på utnyttning mot vederlag. Dette behovet oppstår ikke dersom utnyttningen har opphørt, eller dersom opphaveren eller den utøvende kunstneren har tildelt en lisens til allmennheten uten vederlag.
- 75) Ettersom opphavere og utøvende kunstnere har en tendens til å stå svakere avtalemessig når de tildeler en lisens eller overdrar sine rettigheter, har de behov for opplysninger for å kunne vurdere den fortsatte økonomiske verdien av sine rettigheter i forhold til det vederlaget de har mottatt for sin lisens eller overdragelse, men de opplever ofte en mangel på innsyn. Derfor er deling av tilstrekkelige og nøyaktige opplysninger fra deres avtalemotparter eller deres rettssetterfølgere viktig for å skape det innsynet og den balansen i ordningen som styrer vederlaget til opphavere og

⁽¹⁵⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv 2002/58/EF av 12. juli 2002 om behandling av personopplysninger og personvern i sektoren for elektronisk kommunikasjon (direktivet om personvern og elektronisk kommunikasjon) (EFT L 201 av 31.7.2002, s. 37).

⁽¹⁶⁾ Europaparlaments- og rådsforordning (EU) 2016/679 av 27. april 2016 om vern av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger samt om oppheving av direktiv 95/46/EF (generell personvernforordning) (EUT L 119 av 4.5.2016, s. 1).

utøvende kunstnere. Disse opplysningene bør være oppdatert for å gi tilgang til nye data som er relevante for utnyttningen av verket eller framføringen, og uttømmende på en slik måte at den dekker alle inntektskilder som er relevante for det aktuelle tilfellet, herunder eventuelt inntekter fra salg av produkter. Så lenge utnyttningen pågår, bør opphaveres og utøvendes avtalemotparter gi de opplysningene som er tilgjengelige for dem om alle former for utnyttning og om alle relevante inntekter over hele verden så ofte som hensiktsmessig i den relevante sektoren, men minst én gang i året. Opplysningene bør gis på en måte som er forståelig for opphaveren eller den utøvende kunstneren, og bør sikre en effektiv vurdering av den økonomiske verdien av de aktuelle rettighetene. Opplysningsplikten bør imidlertid bare gjelde dersom det dreier seg om rettigheter der opphavsretten er relevant. Behandling av personopplysninger, for eksempel kontaktopplysninger og opplysninger om vederlag, som er nødvendig for å holde opphavere og utøvende kunstnere underrettet i forbindelse med utnyttningen av deres verk og framføringer, bør utføres i samsvar med artikkel 6 nr. 1 bokstav c) i forordning (EU) 2016/679.

- 76) For å sikre at opplysninger knyttet til utnyttning blir behørig framlagt for opphavere og utøvende kunstnere også i tilfeller der rettighetene er gitt via underlisens til andre parter som utnytter rettighetene, gir dette direktivet opphavere og utøvende kunstnere rett til å be om ytterligere relevante opplysninger om utnyttningen av rettighetene i tilfeller der den første avtalemotparten har gjort opplysningene tilgjengelige for dem, men der disse opplysningene ikke er tilstrekkelige til å vurdere den økonomiske verdien av deres rettigheter. En slik anmodning bør gjøres enten direkte til underlisensstakerne eller gjennom opphavernes eller de utøvende kunstnernes avtalemotparter. Opphavere og utøvende kunstnere og deres avtalemotparter bør kunne inngå avtale om å holde sine delte opplysninger fortrolige, men opphavere og utøvende kunstnere bør alltid kunne bruke delte opplysninger til å utøve sine rettigheter i henhold til dette direktivet. Medlemsstatene bør i samsvar med unionsretten ha mulighet til å fastsette ytterligere tiltak for å sikre innsyn for opphavere og utøvende kunstnere.
- 77) Når medlemsstatene gjennomfører opplysningsplikten fastsatt i dette direktivet, bør de ta hensyn til særtrekkene ved de forskjellige innholdssektorene, for eksempel musikksektoren, den audiovisuelle sektoren og forlagssektoren, og alle relevante berørte parter bør delta når de treffer beslutninger om slike sektorspesifikke krav. Dersom det er relevant, bør betydningen av bidraget fra opphavere og utøvende kunstnere til verket eller framføringen som helhet også tas i betraktning. Kollektive forhandlinger bør anses som en mulighet for relevante berørte parter for å inngå en avtale om innsyn. Slike avtaler bør sikre at opphavere og utøvende kunstnere har samme grad av innsyn som eller en høyere grad av innsyn enn minstekravene fastsatt i dette direktivet. For å gjøre det mulig å tilpasse eksisterende rapporteringspraksis til opplysningsplikten bør det fastsettes en overgangsperiode. Det bør ikke være nødvendig å anvende opplysningsplikten i forbindelse med avtaler som er inngått mellom rettighetshavere og kollektive forvaltningsorganisasjoner, uavhengige forvaltningsenheter eller andre enheter som er underlagt de nasjonale reglene som gjennomfører 2014/26/EU, ettersom disse organisasjonene eller enhetene allerede er underlagt opplysningsplikten i henhold til artikkel 18 i direktiv 2014/26/EU. Artikkel 18 i direktiv 2014/26/EU får anvendelse på organisasjoner som forvalter opphavsrett eller nærstående rettigheter på vegne av mer enn én rettighetshaver til kollektiv nytte for disse rettighetshaverne. Imidlertid bør individuelt framforhandlede avtaler mellom rettighetshavere og de av deres avtalemotparter som handler i egen interesse, være underlagt opplysningsplikten fastsatt i dette direktivet.
- 78) Visse avtaler om utnyttning av rettigheter som er harmonisert på unionsplan, har lang løpetid, noe som gir opphavere og utøvende kunstnere få muligheter til å reforhandle dem med sine avtalemotparter eller deres rettsfølger dersom den økonomiske verdien av rettighetene viser seg å være betydelig høyere enn opprinnelig antatt. Med forbehold for den lovgivning som får anvendelse på avtaler i medlemsstatene, bør det fastsettes en ordning for justering av vederlag i tilfeller der vederlaget som opprinnelig er avtalt i henhold til en lisens eller en overdragelse av rettigheter, klart blir uforholdsmessig lavt sammenlignet med de relevante inntektene fra etterfølgende utnyttning av verket eller opptaket av framføringen av avtalemotparten til opphaveren eller den utøvende kunstneren. Alle inntekter som er relevante for det aktuelle tilfellet, herunder eventuelt inntekter fra salg av produkter, bør tas i betraktning ved vurderingen av hvorvidt vederlaget er uforholdsmessig lavt. Ved vurderingen av situasjonen bør det tas hensyn til de særlige forholdene i hvert enkelt tilfelle, herunder bidraget fra opphaveren eller den utøvende kunstneren, samt til særtrekkene og praksisen for vederlag i de forskjellige innholdssektorene, og hvorvidt avtalen bygger på en tariffavtale. Representanter for opphavere og utøvende kunstnere som er behørig bemyndiget i samsvar med nasjonal rett og i samsvar med unionsretten, bør kunne yte bistand til én eller flere opphavere eller utøvende kunstnere i forbindelse med anmodninger om justering av avtalene, idet det også tas hensyn til interessene til andre opphavere eller utøvende kunstnere.

Disse representantene bør verne identiteten til de opphaverne og utøvende kunstnerne de representerer, så lenge det er mulig. Dersom partene ikke blir enige om justeringen av vederlaget, bør opphaveren eller den utøvende kunstneren ha rett til å bringe saken inn for en domstol eller for en annen kompetent myndighet. En slik ordning bør ikke få anvendelse på avtaler som er inngått av enheter som definert i artikkel 3 bokstav a) og b) i direktiv 2014/26/EU, eller andre enheter som er underlagt nasjonale regler som gjennomfører direktiv 2014/26/EU.

- 79) Opphavere og utøvende kunstnere er ofte tilbakeholdne med å håndheve sine rettigheter overfor sine avtaleparter ved en domstol. Medlemsstatene bør derfor fastsette en prosedyre for alternativ tvisteløsning som ivaretar krav fra opphavere og utøvende kunstnere, eller av deres representanter på deres vegne, i forbindelse med opplysningsplikten og ordningen for avtalejustering. For dette formål bør medlemsstatene ha mulighet til enten å opprette et nytt organ eller en ny ordning, eller benytte et eksisterende organ eller en eksisterende ordning som oppfyller vilkårene fastsatt i dette direktivet, uavhengig av om disse organene eller ordningene er ledet av bransjen eller er offentlige, herunder dersom de er en del av det nasjonale rettssystemet. Medlemsstatene bør ha fleksibilitet når de skal beslutte hvordan kostnadene ved tvisteløsningsprosedyren skal fordeles. En slik prosedyre for alternativ tvisteløsning bør ikke berøre partenes rett til å gjøre gjeldende og forsvare sine rettigheter ved å bringe saken inn for en domstol.
- 80) Når opphavere og utøvende kunstnere lisensierer eller overdrar sine rettigheter, regner de med at deres verk eller framføring vil bli utnyttet. Det kan imidlertid skje at verk eller framføringer som er lisensiert eller overdratt, ikke blir utnyttet i det hele tatt. Dersom disse rettighetene er blitt overdratt på eksklusivt grunnlag, kan opphavere og utøvende kunstnere ikke henvende seg til en annen partner for å utnytte sine verk eller framføringer. I slike tilfeller, og etter at det har gått en rimelig tid, bør opphavere og utøvende kunstnere kunne dra nytte av en ordning for tilbakekalling av rettigheter som gir dem mulighet til å overdra eller lisensiere sine rettigheter til en annen person. Ettersom utnytting av verk eller framføringer kan variere avhengig av sektorene, bør det fastsettes særlige bestemmelser på nasjonalt plan for å ta hensyn til særtrekkene ved sektorene, for eksempel den audiovisuelle sektoren, eller ved verkene eller framføringene, særlig ved å fastsette tidsrammer for retten til tilbakekalling. For å verne de legitime interessene til lisenstakere og erververe av rettigheter og hindre misbruk, og idet det tas hensyn til at det vil gå en viss tid før et verk eller en framføring faktisk blir utnyttet, bør opphavere og utøvende kunstnere kunne utøve retten til tilbakekalling i samsvar med visse formkrav, og bare etter at det har gått en viss tid etter at lisensavtalen eller avtalen om overdragelse er inngått. Medlemsstatene bør ha mulighet til å regulere utøvelsen av retten til tilbakekalling når det gjelder verk eller framføringer som involverer mer enn bare én opphaver eller utøvende kunstner, idet det tas hensyn til den relative betydningen av individuelle bidrag.
- 81) Bestemmelsene om opplysningsplikt, ordningene for avtalejustering og prosedyrene for alternativ tvisteløsning fastsatt i dette direktivet bør være obligatoriske, og partene bør ikke kunne fravike disse bestemmelsene, det være seg i avtaler mellom opphavere, utøvende kunstnere og deres avtalemotparter, eller i avtaler mellom disse motpartene og tredjeparter, for eksempel avtaler om taushetsplikt. Som følge av dette bør artikkel 3 nr. 4 i europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 593/2008⁽¹⁷⁾ få anvendelse på en slik måte at dersom alle andre elementer som er relevante for saken på det tidspunktet da valget av gjeldende lovgivning foretas, befinner seg i én eller flere medlemsstater, berører partenes valg av en annen lovgivning enn lovgivningen i en medlemsstat ikke anvendelsen av bestemmelsene om innsyn, ordningene for avtalejustering og prosedyrene for alternativ tvisteløsning fastsatt i dette direktivet, som gjennomført i den medlemsstaten der domstolen befinner seg.
- 82) Ingenting i dette direktivet bør tolkes som at det hindrer innehavere av eneretter i henhold til Unionens bestemmelser om opphavsrett i å godkjenne bruken av deres verk eller andre venede arbeider gratis, herunder gjennom ikke-eksklusive, frie lisenser til nytte for alle brukere.
- 83) Ettersom målet for dette direktivet, som er å modernisere visse sider av Unionens opphavsrettslige ramme for å ta hensyn til den teknologiske utviklingen og nye kanaler for distribusjon av beskyttet innhold i det indre marked, ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene og derfor på grunn av direktivets omfang, virkninger og grensekryssende dimensjoner bedre kan nås på unionsplan, kan Unionen treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet

⁽¹⁷⁾ Europaparlaments- og rådsforordning (EF) nr. 593/2008 av 17. juni 2008 om hvilken lovgivning som får anvendelse på avtaleforpliktelser (Roma I) (EUT L 177 av 4.7.2008, s. 6).

som fastsatt i artikkel 5 i traktaten om Den europeiske union. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går dette direktivet ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå disse målene.

- 84) Dette direktivet er forenlig med de grunnleggende rettighetene og de prinsippene som er anerkjent særlig i pakten. Dette direktivet bør derfor tolkes og anvendes i samsvar med disse rettighetene og prinsippene.
- 85) All behandling av personopplysninger i henhold til dette direktivet bør respektere grunnleggende rettigheter, herunder retten til respekt for privatliv og familieliv og retten til vern av personopplysninger fastsatt i henholdsvis artikkel 7 og 8 i pakten, og skal være i samsvar med direktiv 2002/58/EF og forordning (EU) 2016/679.
- 86) I samsvar med den felles politiske erklæringen fra medlemsstatene og Kommissjonen av 28. september 2011 om forklarende dokumenter⁽¹⁸⁾ har medlemsstatene forpliktet seg til at underretningen om innarbeidingstiltakene i berettigede tilfeller skal følges av ett eller flere dokumenter som forklarer sammenhengen mellom et direktivs bestanddeler og de tilsvarende delene av de nasjonale innarbeidingsdokumentene. Med hensyn til dette direktivet anser regelgiveren at oversendingen av slike dokumenter er berettiget.

VEDTATT DETTE DIREKTIVET:

AVDELING I

ALMINNELIGE BESTEMMELSER

Artikkel 1

Formål og virkeområde

1. Dette direktivet fastsetter regler med sikte på ytterligere harmonisering av gjeldende unionsrett for opphavsrett og nærstående rettigheter innenfor rammen av det indre marked, idet det særlig tas hensyn til digital bruk og bruk over landegrensene av beskyttet innhold. Det fastsetter også bestemmelser om unntak fra og avgrensninger av opphavsrett og nærstående rettigheter, om forenkling av lisenser samt regler som har som mål å sikre et velfungerende marked for utnyttning av verk og andre vernede arbeider.
2. Unntatt i tilfellene nevnt i artikkel 24 skal dette direktivet ikke på noen måte berøre eksisterende regler fastsatt i de direktivene som gjelder på området, særlig direktiv 96/9/EF, 2000/31/EF, 2001/29/EF, 2006/115/EF, 2009/24/EF, 2012/28/EU og 2014/26/EU.

Artikkel 2

Definisjoner

I dette direktivet menes med

- 1) «forskningsorganisasjon» et universitet, herunder dets biblioteker, et forskningsinstitutt eller en annen enhet hvis primære mål er å drive vitenskapelig forskning eller å utføre utdanningsvirksomhet som også omfatter gjennomføring av vitenskapelig forskning
  - a) på ideelt grunnlag eller ved å reinvestere alt overskudd i sin vitenskapelige forskning, eller
  - b) i henhold til en oppgave i allmennhetens interesse som er anerkjent av en medlemsstat,

på en slik måte at et foretak som utøver en avgjørende innflytelse på en slik organisasjon, ikke kan ha prioritert tilgang til resultatene av slik vitenskapelig forskning,
- 2) «tekst- og datautvinning» enhver automatisert analytisk metode som tar sikte på å analysere tekst og data i digital form for å framskaffe opplysninger som omfatter, men ikke er begrenset til, mønstre, utviklingstrekk og korrelasjoner,
- 3) «kulturarvinstusjon» et offentlig tilgjengelig bibliotek eller museum, et arkiv eller et film- eller lydarkiv,

⁽¹⁸⁾ EUT C 369 av 17.12.2011, s. 14.

- 4) «pressepublikasjon» en samling bestående hovedsakelig av litterære verk av journalistisk art, men som også kan omfatte andre verk eller andre vernede arbeider, og som
- utgjør en enkeltstående enhet av et tidsskrift eller en regelmessig oppdatert publikasjon under en enkelt tittel, for eksempel en avis eller et tidsskrift av generell eller særlig interesse,
  - har som formål å gi allmennheten opplysninger knyttet til nyheter eller andre temaer, og
  - utgis i ethvert medium på initiativ av en tjenestetilbyder og under dennes redaksjonelle ansvar og kontroll;

tidsskrifter som utgis for vitenskapelige eller akademiske formål, for eksempel vitenskapelige tidsskrifter, er ikke pressepublikasjoner i henhold til dette direktivet,

- 5) «informasjonssamfunnstjeneste» en tjeneste som definert i artikkel 1 nr. 1 bokstav b) i direktiv (EU) 2015/1535,
- 6) «tilbyder av nettbasert innholdsdelingstjeneste» en tilbyder av en informasjonssamfunnstjeneste der det viktigste eller ett av de viktigste formålene er å lagre og gi offentlig tilgang til en stor mengde opphavsrettslig beskyttede verk eller andre vernede arbeider som er lastet opp av dens brukere, som den organiserer og fremmer med økonomisk vinning som formål.

Tilbydere av tjenester, for eksempel nettbaserte oppslagsverk og databaser for vitenskapelig eller pedagogisk materiale med ideelle formål, plattformer for utvikling og deling av programvare med åpen kildekode, tilbydere av elektroniske kommunikasjonstjenester som definert i direktiv (EU) 2018/1972, nettbaserte markedsplasser, skytjenester mellom foretak og andre skytjenester som gjør det mulig for brukerne å laste opp innhold til eget bruk, er ikke «tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester» i henhold til dette direktivet.

AVDELING II

TILTAK FOR Å TILPASSE UNNTAKENE OG AVGRENSNINGENE TIL ET DIGITALT OG GRENSEKRYSSENDE MILJØ

Artikkel 3

Tekst- og datautvinning med henblikk på vitenskapelig forskning

- Medlemsstatene skal fastsette et unntak fra rettighetene fastsatt i artikkel 5 bokstav a) og artikkel 7 nr. 1 i direktiv 96/9/EF, artikkel 2 i direktiv 2001/29/EF og artikkel 15 nr. 1 i dette direktivet for eksemplarframstillinger og uttrekk foretatt av forskningsorganisasjoner og kulturarvinstitusjoner for med henblikk på vitenskapelig forskning å utføre tekst- og datautvinning fra verk eller andre vernede arbeider som de har lovlig tilgang til.
- Kopier av verk eller andre vernede arbeider som er laget i samsvar med nr. 1, skal lagres med et egnet sikkerhetsnivå og kan oppbevares med henblikk på vitenskapelig forskning, herunder for kontroll av forskningsresultater.
- Rettighetshaverne skal kunne anvende tiltak for å sikre sikkerheten og integriteten til nettverkene og databasene der verkene og de andre vernede arbeidene ligger. Slike tiltak skal ikke gå lenger enn det som er nødvendig for å oppnå dette målet.
- Medlemsstatene skal oppfordre rettighetshaverne, forskningsorganisasjonene og kulturarvinstitusjonene til å definere en felles avtalt beste praksis for anvendelsen av forpliktelsen og tiltakene nevnt i henholdsvis nr. 2 og 3.

Artikkel 4

Unntak eller avgrensning for tekst- og datautvinning

- Medlemsstatene skal fastsette et unntak fra eller en avgrensning av rettighetene fastsatt i artikkel 5 bokstav a) og artikkel 7 nr. 1 i direktiv 96/9/EF, artikkel 2 i direktiv 2001/29/EF, artikkel 4 nr. 1 bokstav a) og b) i direktiv 2009/24/EF og artikkel 15 nr. 1 i dette direktivet for eksemplarframstillinger og uttrekk fra lovlig tilgjengelige verk eller andre vernede arbeider, med henblikk på tekst- og datautvinning.

2. Eksemplarframstillinger og uttrekk som er gjort i henhold til nr. 1, kan oppbevares så lenge som nødvendig med henblikk på tekst- og datautvinning.
3. Unntaket eller avgrensningen fastsatt i nr. 1 får anvendelse under forutsetning av at rettighetshaverne til verk og andre vernede arbeider omhandlet i nevnte nummer ikke uttrykkelig har forbeholdt seg bruken av disse på en hensiktsmessig måte, for eksempel en maskinleselig metode, med hensyn til innhold som er gjort offentlig tilgjengelig på internett.
4. Denne artikkel skal ikke berøre anvendelsen av artikkel 3 i dette direktivet.

Artikkel 5

Bruk av verk og andre vernede arbeider i digital og tverrnasjonal opplæringsvirksomhet

1. Medlemsstatene skal fastsette et unntak fra eller en avgrensning av rettighetene fastsatt i artikkel 5 bokstav a), b), d) og e) og artikkel 7 nr. 1 i direktiv 96/9/EF, artikkel 2 og 3 i direktiv 2001/29/EF, artikkel 4 nr. 1 i direktiv 2009/24/EF og artikkel 15 nr. 1 i dette direktivet for å tillate digital bruk av verk og andre vernede arbeider utelukkende til illustrasjonsformål i undervisning, i det omfang som er berettiget ut fra det ikke-kommersielle formålet som skal oppnås, forutsatt at slik bruk
  - a) skjer under ansvar av en utdanningsinstitusjon, i dens lokaler eller på andre arenaer, eller gjennom sikre elektroniske miljøer som er tilgjengelig bare for utdanningsinstitusjonens elever eller studenter og undervisningspersonale,
  - b) følges av en kildeangivelse, herunder opphaverens navn, med mindre dette viser seg å være umulig.
2. Uten hensyn til artikkel 7 nr. 1 kan medlemsstatene fastsette at unntaket eller avgrensningen vedtatt i henhold til nr. 1 ikke får anvendelse, eller ikke får anvendelse når det gjelder bestemte bruksområder eller bestemte typer av verk eller andre vernede arbeider, for eksempel materiale som hovedsakelig er ment for utdanningsmarkedet eller til notehefter, i den grad egnede lisenser som gir tillatelse til handlingene nevnt i nr. 1 i denne artikkel og dekker behovene og særtrekkene ved utdanningsinstitusjonene, er lett tilgjengelige på markedet.

Medlemsstater som beslutter å benytte muligheten i første ledd i dette nummer, skal treffe de nødvendige tiltakene for å sikre at lisensene som gir tillatelse til handlingene nevnt i nr. 1 i denne artikkel, er tilgjengelige og synlige på en hensiktsmessig måte for utdanningsinstitusjonene.

3. Bruk av verk og andre vernede arbeider utelukkende til illustrasjonsformål i undervisning gjennom sikre elektroniske miljøer som foretas i samsvar med bestemmelsene i nasjonal rett vedtatt i henhold til denne artikkel, skal anses å forekomme utelukkende i den medlemsstaten der utdanningsinstitusjonen er etablert.
4. Medlemsstatene kan fastsette en rimelig kompensasjon til rettighetshavere for bruk av deres verk eller andre vernede arbeider i henhold til nr. 1.

Artikkel 6

Bevaring av kulturarv

Medlemsstatene skal fastsette et unntak fra rettighetene fastsatt i artikkel 5 bokstav a) og artikkel 7 nr. 1 i direktiv 96/9/EF, artikkel 2 i direktiv 2001/29/EF, artikkel 4 nr. 1 bokstav a) i direktiv 2009/24/EF og artikkel 15 nr. 1 i dette direktivet for å gjøre det mulig for kulturarvinstitusjoner å lage kopier av ethvert verk eller annet vernet arbeid som fast inngår i deres samlinger, i ethvert format eller på ethvert medium, med henblikk på bevaring av slike verk eller andre vernede arbeider og i den grad det er nødvendig for slik bevaring.

Artikkel 7

Felles bestemmelser

1. Enhver kontraktsbestemmelse som er i strid med unntakene fastsatt i artikkel 3, 5 og 6, skal ikke kunne håndheves.
2. Artikkel 5 nr. 5 i direktiv 2001/29/EF får anvendelse på unntakene og avgrensningene fastsatt i denne avdeling. Artikkel 6 nr. 4 første, tredje og femte ledd i direktiv 2001/29/EF får anvendelse på artikkel 3–6 i dette direktivet.

AVDELING III

TILTAK FOR Å FORBEDRE LISENSIERINGSPRAKSIS OG SIKRE BREDERE TILGANG TIL INNHALD

KAPITTEL 1

Verk og andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen

Artikkel 8

Kulturarvinstitusjoners bruk av verk og andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen

1. Medlemsstatene skal fastsette at en kollektiv forvaltningsorganisasjon, i samsvar med dens fullmakter fra rettighetshaverne, kan inngå en ikke-eksklusiv lisensavtale for ikke-kommersielle formål med en kulturarvinstitusjon med sikte på eksemplarframstilling, distribusjon, overføring til allmennheten eller tilgjengeliggjøring for allmennheten av verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, som inngår fast i institusjonens samling, uavhengig av om alle rettighetshavere som er omfattet av lisensen, har gitt fullmakt til den kollektive forvaltningsorganisasjonen, forutsatt at

- a) den kollektive forvaltningsorganisasjonen på grunnlag av sine fullmakter er tilstrekkelig representativ for rettighetshaverne i den relevante typen verk eller andre vernede arbeider, og for de rettighetene som er omfattet av lisensen,
- b) alle rettighetshavere er garantert likebehandling med hensyn til avtalevilkårene.

2. Medlemsstatene skal fastsette et unntak fra eller en avgrensning av rettighetene fastsatt i artikkel 5 bokstav a), b), d) og e) og artikkel 7 nr. 1 i direktiv 96/9/EF, artikkel 2 og 3 i direktiv 2001/29/EF, artikkel 4 nr. 1 i direktiv 2009/24/EF og artikkel 15 nr. 1 i dette direktivet for å gjøre det mulig for kulturarvinstitusjonene å gjøre tilgjengelig for ikke-kommersielle formål verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, som inngår fast i deres samlinger, forutsatt at

- a) navnet på opphaveren eller enhver annen identifiserbar rettighetshaver er angitt, med mindre dette viser seg å være umulig, og
- b) slike verk eller andre vernede arbeider gjøres tilgjengelige på ikke-kommersielle nettsteder.

3. Medlemsstatene skal fastsette at unntaket eller avgrensningen fastsatt i nr. 2 bare får anvendelse på typer av verk eller andre vernede arbeider som det ikke eksisterer noen kollektiv forvaltningsorganisasjon som oppfyller vilkåret fastsatt i nr. 1 bokstav a) for.

4. Medlemsstatene skal fastsette at alle rettighetshavere til enhver tid enkelt og effektivt kan utelukke sine verk eller andre vernede arbeider fra lisensieringsordningen fastsatt i nr. 1, eller fra anvendelsen av unntaket eller avgrensningen fastsatt i nr. 2, enten i generelle eller særlige tilfeller, herunder etter at en lisensavtale er inngått, eller etter at den aktuelle bruken er startet.

5. Et verk eller andre vernede arbeider skal anses som ikke lenger å være i handelen når det i god tro kan antas at hele verket eller andre vernede arbeider ikke er tilgjengelig for allmennheten gjennom vanlige handelskanaler, etter at det er gjort en rimelig innsats for å avgjøre om det er tilgjengelig for allmennheten.

Medlemsstatene kan fastsette særlige krav, for eksempel en sluttdato, for å avgjøre om verk og andre vernede arbeider kan lisensieres i samsvar med nr. 1 eller brukes i henhold til unntaket eller avgrensningen fastsatt i nr. 2. Slike krav skal ikke gå lenger enn det som er nødvendig og rimelig, og skal ikke være til hinder for å kunne fastslå at et sett med verk eller andre vernede arbeider i sin helhet ikke lenger er i handelen, når det er rimelig å anta at alle verk eller andre vernede arbeider ikke lenger er i handelen.

6. Medlemsstatene skal fastsette at lisensene nevnt i nr. 1 skal innhentes fra en kollektiv forvaltningsorganisasjon som er representativ for den medlemsstaten der kulturarvinstitusjonene er etablert.

7. Denne artikkel får ikke anvendelse på sett med verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, dersom det på grunnlag av den rimelige innsatsen nevnt i nr. 5, foreligger dokumentasjon om at slike sett hovedsakelig består av

- a) verk eller andre vernede arbeider, unntatt filmverk eller audiovisuelle verk, som første gang ble utgitt, eller i mangel av utgivelse, første gang ble kringkastet i et tredjeland,

- b) filmverk eller audiovisuelle verk hvis produsenter har sitt hovedkontor eller vanlige bosted i et tredjeland, eller
- c) verk eller andre vernede arbeider av tredjelandsborgere der det etter en rimelig innsats ikke kunne fastslås noen medlemsstat eller noe tredjeland i henhold til bokstav a) og b).

Som unntak fra første ledd får denne artikkel anvendelse dersom den kollektive forvaltningsorganisasjonen er tilstrekkelig representativ i henhold til nr. 1 bokstav a) for rettighetshavere i det berørte tredjelandet.

Artikkel 9

Bruk over landegrensene

1. Medlemsstatene skal sikre at lisenser som er utstedt i samsvar med artikkel 8, kan tillate kulturarvinstitusjonene å bruke verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, i enhver medlemsstat.
2. Bruken av verk og andre vernede arbeider i henhold til unntaket eller avgrensningen fastsatt i artikkel 8 nr. 2 skal anses å forekomme bare i den medlemsstaten der kulturarvinstitusjonen som står for bruken, er etablert.

Artikkel 10

Opplysningstiltak

1. Medlemsstatene skal sikre at opplysninger fra kulturarvinstitusjoner, kollektive forvaltningsorganisasjoner eller vedkommende offentlige myndigheter med henblikk på å identifisere verk eller andre vernede arbeider som ikke lenger er i handelen, som er omfattet av en lisens utstedt i samsvar med artikkel 8 nr. 1 eller som brukes i henhold til unntaket eller avgrensningen fastsatt i artikkel 8 nr. 2, samt opplysninger om de mulighetene som finnes for rettighetshaverne, som nevnt i artikkel 8 nr. 4, og så snart de er tilgjengelige og det er relevant, opplysninger om partene i lisensen, hvilke territorier som er omfattet samt bruksområdene, gjøres permanent, enkelt og effektivt tilgjengelig på en offentlig felles nettportal minst seks måneder før verkene eller de andre vernede arbeidene distribueres, overføres til allmennheten eller gjøres tilgjengelig for allmennheten i samsvar med lisensen eller i henhold til unntaket eller avgrensningen.

Portalen skal opprettes og forvaltes av Den europeiske unions myndighet for immaterialrett i samsvar med forordning (EU) nr. 386/2012.

2. Medlemsstatene skal, dersom det er nødvendig for den generelle bevisstheten hos rettighetshaverne, fastsette at det skal treffes ytterligere relevante opplysningstiltak med hensyn til kollektive forvaltningsorganisasjoners mulighet til å lisensiere verk eller andre vernede arbeider i samsvar med artikkel 8, hvilke lisenser som er utstedt, bruksområdene i henhold til unntaket eller avgrensningen fastsatt i artikkel 8 nr. 2 og de mulighetene som finnes for rettighetshaverne, som nevnt i artikkel 8 nr. 4.

De relevante opplysningstiltakene nevnt i første ledd i dette nummer skal treffes i den medlemsstaten der lisensen innhentes i samsvar med artikkel 8 nr. 1 eller, når det gjelder bruksområder i henhold til unntaket eller avgrensningen fastsatt i artikkel 8 nr. 2, i den medlemsstaten der kulturarvinstitusjonen er etablert. Dersom det foreligger dokumentasjon, for eksempel opprinnelsen til verkene eller andre vernede arbeider, som tilsier at bevisstheten hos rettighetshaverne kan heves mer effektivt i andre medlemsstater eller tredjeland, skal slike opplysningstiltak også omfatte disse medlemsstatene og tredjelandene.

Artikkel 11

Dialog mellom berørte parter

Medlemsstatene skal rådføre seg med rettighetshaverne, de kollektive forvaltningsorganisasjonene og kulturarvinstitusjonene i hver sektor før de fastsetter særlige krav i henhold til artikkel 8 nr. 5, og skal oppfordre til regelmessig dialog mellom representative organisasjoner for brukere og rettighetshavere, herunder organisasjoner for kollektiv rettighetsforvaltning, og alle andre organisasjoner for berørte parter på sektorspesifikt grunnlag for å fremme relevansen og anvendeligheten av lisensordningene fastsatt i artikkel 8 nr. 1, og for å sikre at beskyttelsestiltakene for rettighetshavere nevnt i dette kapittel er effektive.

*KAPITTEL 2****Tiltak for å forenkle kollektiv lisensiering****Artikkel 12***Kollektiv lisensiering med utvidet virkning**

1. Medlemsstatene kan når det gjelder bruk på deres territorium, og med forbehold for beskyttelsestiltakene fastsatt i denne artikkel, fastsette at dersom en kollektiv forvaltningsorganisasjon som er underlagt de nasjonale reglene som gjennomfører direktiv 2014/26/EU, i samsvar med dens fullmakter fra rettighetshaverne inngår en lisensavtale om utnyttning av verk eller andre vernede arbeider,

- a) kan en slik avtale utvides til å gjelde rettigheter til rettighetshavere som ikke har godkjent at denne kollektive forvaltningsorganisasjonen skal representere dem gjennom en tildeling, en lisens eller en annen kontraktsregulert ordning, eller
- b) har organisasjonen med hensyn til en slik avtale et juridisk mandat til eller antas å representere rettighetshavere som ikke har godkjent organisasjonen for dette.

2. Medlemsstatene skal sikre at lisensieringsordningen nevnt i nr. 1 bare anvendes på veldefinerte bruksområder, der innhenting av tillatelse fra rettighetshavere på individuelt grunnlag vanligvis er så byrdefullt og upraktisk at det gjør den påkrevde lisensieringstransaksjonen lite sannsynlig som følge av arten av bruken eller de aktuelle typene verk eller andre vernede arbeider, og skal sikre at slike lisensieringsordninger beskytter rettighetshavernes legitime interesser.

3. I henhold til nr. 1 skal medlemsstatene fastsette følgende beskyttelsestiltak:

- a) Den kollektive forvaltningsorganisasjonen er på grunnlag av sine fullmakter tilstrekkelig representativ for rettighetshaverne til den relevante typen verk eller andre vernede arbeider, og for de rettighetene som er omfattet av lisensen i den berørte medlemsstaten.
- b) Alle rettighetshavere er garantert likebehandling, også med hensyn til avtalevilkårene.
- c) Rettighetshavere som ikke har gitt tillatelse til organisasjonen som utsteder lisensen, kan når som helst enkelt og effektivt utelukke sine verk eller andre vernede arbeider fra lisensieringsordningen fastsatt i samsvar med denne artikkel.
- d) Hensiktsmessige opplysningstiltak treffes fra og med et rimelig tidspunkt før verkene eller de andre vernede arbeidene brukes i henhold til lisensen for å underrette rettighetshaverne om den kollektive forvaltningsorganisasjonens mulighet til å lisensiere verk eller andre vernede arbeider, om den lisensieringen som skjer i samsvar med denne artikkel, og om de mulighetene som finnes for rettighetshaverne som omhandlet i bokstav c). Opplysningstiltakene skal være virkningsfulle, uten at det skal være nødvendig å måtte underrette hver enkelt rettighetshaver.

4. Denne artikkel berører ikke anvendelsen av kollektive lisensieringsordninger med utvidet virkning i samsvar med andre bestemmelser i unionsretten, herunder bestemmelser som tillater unntak eller avgrensninger.

Denne artikkel får ikke anvendelse på obligatorisk kollektiv rettighetsforvaltning.

Artikkel 7 i direktiv 2014/26/EU får anvendelse på lisensieringsordningen fastsatt i denne artikkel.

5. Dersom en medlemsstat i sin nasjonale rett fastsetter en lisensieringsordning i samsvar med denne artikkel, skal medlemsstaten underrette Kommisjonen om omfanget av de tilsvarende nasjonale bestemmelsene, om formålet med og typene av lisenser som innføres i henhold til disse bestemmelsene, om kontaktopplysninger for organisasjoner som utsteder lisenser i samsvar med denne lisensieringsordningen, og om hvordan opplysninger om lisensiering og om de mulighetene som finnes for rettighetshaverne, som nevnt i nr. 3 bokstav c), kan skaffes til veie. Kommisjonen skal offentliggjøre disse opplysningene.

6. På grunnlag av de opplysningene som er mottatt i henhold til nr. 5 i denne artikkel og drøftingene i kontaktutvalget nedsatt ved artikkel 12 nr. 3 i direktiv 2001/29/EF, skal Kommisjonen innen 10. april 2021 framlegge for Europaparlamentet og Rådet en rapport om bruken i Unionen av lisensieringsordningene nevnt i nr. 1 i denne artikkel, deres virkning på lisensene og rettighetshaverne, herunder rettighetshavere som ikke er medlem av organisasjonen som utsteder lisensene, eller som er borgere eller personer bosatt i en annen medlemsstat, hvor effektive ordningene er til å fremme spredningen av kulturinnhold og deres virkning på det indre marked, herunder grensekryssende tjenesteyting og konkurranse. Rapporten skal eventuelt følges av et forslag til regelverk, herunder med hensyn til virkningen over landegrensene av slike nasjonale ordninger.

KAPITTEL 3

Tilgang til og tilgjengeligheten av audiovisuelle verk på plattformer for bestillingsvideo

Artikkel 13

Forhandlingsordning

Medlemsstatene skal sikre at parter som har vanskeligheter i forbindelse med lisensiering av rettigheter når de forsøker å inngå en avtale med sikte på tilgjengeliggjøring av audiovisuelle verk på videobestillingstjenester, kan få bistand av et upartisk organ eller av meklere. Det upartiske organet, som opprettes eller utnevnes av en medlemsstat i henhold til denne artikkel, og meklerne skal gi partene bistand i deres forhandlinger og hjelpe dem med å inngå avtaler, herunder eventuelt ved å framlegge forslag for dem.

Medlemsstatene skal innen 7. juni 2021 underrette Kommisjonen om organene eller meklerne nevnt i første ledd. Dersom medlemsstatene har valgt å benytte mekling, skal underretningen til Kommisjonen minst angi kilden hvor det kan finnes relevante opplysninger om de bemyndigede meklerne, dersom den er tilgjengelig.

KAPITTEL 4

Billedkunst som ikke er vernet av opphavsrett

Artikkel 14

Billedkunst som ikke er vernet av opphavsrett

Medlemsstatene skal fastsette at når vernetiden for et billedkunstverk er utløpt, skal alt materiale som følger av en eksemplarframstilling av dette verket, ikke være omfattet av opphavsrett eller nærstående rettigheter, med mindre materialet fra denne eksemplarframstillingen er originalt i den forstand at det er opphaverens egen intellektuelle frambringelse.

AVDELING IV

TILTAK FOR Å OPPRETTE ET VELFUNDERENDE MARKED FOR OPPHAVSRETT

KAPITTEL 1

Rettigheter i publikasjoner

Artikkel 15

Vern av pressepublikasjoner med hensyn til nettbasert bruk

1. Medlemsstatene skal gi utgivere av pressepublikasjoner som er etablert i en medlemsstat, de rettighetene som er fastsatt i artikkel 2 og artikkel 3 nr. 2 i direktiv 2001/29/EF for nettbasert bruk av deres pressepublikasjoner av tilbydere av informasjonssamfunnstjenester.

Rettighetene fastsatt i første ledd får ikke anvendelse på privat eller ikke-kommersiell bruk av pressepublikasjoner fra enkeltbrukere.

Det vernet som gis i henhold til første ledd, får ikke anvendelse på bruk av hyperlenker.

Rettighetene fastsatt i første ledd får ikke anvendelse på bruk av enkeltord eller svært korte utdrag av en pressepublikasjon.

2. Rettighetene fastsatt i nr. 1 skal ikke på noen måte berøre rettigheter fastsatt i unionsretten for opphavere og andre rettighetshavere når det gjelder verk og andre vernede arbeider som inngår i en pressepublikasjon. Rettighetene fastsatt i nr. 1 skal ikke påberopes overfor disse opphaverne og andre rettighetshavere, og skal særlig ikke frata dem deres rett til å utnytte sine verk og andre vernede arbeider uavhengig av pressepublikasjonen de inngår i.

Dersom et verk eller andre vernede arbeider inngår i en pressepublikasjon på grunnlag av en ikke-eksklusiv lisens, skal rettighetene fastsatt i nr. 1 ikke påberopes for å forby bruk av andre godkjente brukere. Rettighetene fastsatt i nr. 1 skal ikke påberopes for å forby bruk av verk eller andre vernede arbeider som vernetiden er utløpt for.

3. Artikkel 5–8 i direktiv 2001/29/EF, direktiv 2012/28/EU og europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2017/1564⁽¹⁹⁾ får tilsvarende anvendelse på rettighetene fastsatt i nr. 1 i denne artikkel.

4. Rettighetene fastsatt i nr. 1 skal utløpe to år etter at pressepublikasjonen er utgitt. Denne fristen skal beregnes fra 1. januar i året etter den datoen pressepublikasjonen er utgitt.

Nr. 1 får ikke anvendelse på pressepublikasjoner som første gang ble utgitt før 6. juni 2019.

5. Medlemsstatene skal fastsette at opphavere til verk som inngår i en pressepublikasjon, skal motta en passende andel av de inntektene som presseutgivere mottar for tilbydere av informasjonssamfunnstjenesters bruk av deres pressepublikasjoner.

Artikkel 16

Krav om rimelig kompensasjon

Medlemsstatene kan fastsette at dersom en opphaver har overdratt eller lisensiert en rettighet til en utgiver, utgjør en slik overdragelse eller en slik lisens et tilstrekkelig rettslig grunnlag for at utgiveren er berettiget til en andel av kompensasjonen for den bruken av verket som er foretatt i henhold til et unntak fra eller en avgrensning av den overførte eller lisensierte rettigheten.

Første ledd skal ikke berøre eksisterende og framtidige ordninger i medlemsstatene med hensyn til rettigheter til offentlig utlån.

KAPITTEL 2

Visse bruksområder for beskyttet innhold via nettbaserte tjenester

Artikkel 17

Bruk av beskyttet innhold av tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester

1. Medlemsstatene skal fastsette at en tilbyder av nettbaserte innholdsdelingstjenester foretar en overføring til allmennheten eller tilgjengeliggjøring for allmennheten i henhold til dette direktivet når den gir offentlig tilgang til opphavsrettslig beskyttede verk eller andre vernede arbeider som lastes opp av deres brukere.

En tilbyder av nettbaserte innholdsdelingstjenester skal derfor innhente tillatelse fra rettighetshaverne nevnt i artikkel 3 nr. 1 og 2 i direktiv 2001/29/EF, for eksempel ved å inngå en lisensavtale, for å kunne overføre eller gjøre tilgjengelig for allmennheten verk eller andre vernede arbeider.

2. Medlemsstatene skal fastsette at dersom en tilbyder av nettbaserte innholdsdelingstjenester innhenter en tillatelse, for eksempel ved å inngå en lisensavtale, skal denne tillatelsen også omfatte handlinger som utføres av brukerne av tjenestene som hører inn under virkeområdet for artikkel 3 i direktiv 2001/29/EF, dersom de ikke opptrer på kommersielt grunnlag, eller dersom deres aktivitet ikke gir betydelige inntekter.

3. Dersom en tilbyder av nettbaserte innholdsdelingstjenester foretar en overføring til allmennheten eller tilgjengeliggjøring for allmennheten på de vilkårene som er fastsatt i dette direktivet, får begrensningen av erstatningsansvar fastsatt i artikkel 14 nr. 1 i direktiv 2000/31/EF ikke anvendelse på forhold som omfattes av denne artikkel.

⁽¹⁹⁾ Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2017/1564 av 13. september 2017 om visse tillatte former for bruk av visse verk og andre arbeider som er vernet av opphavsrett og nærstående rettigheter, til fordel for personer som er blinde, har nedsatt synsevne eller har andre funksjonsnedsettelse som vanskeliggjør lesing, og om endring av direktiv 2001/29/EF om harmonisering av visse sider ved opphavsrett og nærstående rettigheter i informasjonssamfunnet (EUT L 242 av 20.9.2017, s. 6).

Første ledd i dette nummer skal ikke berøre den mulige anvendelsen av artikkel 14 nr. 1 i direktiv 2000/31/EF på disse tjenestetilbydere for formål som faller utenfor dette direktivets virkeområde.

4. Dersom det ikke er gitt noen tillatelse, skal tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester være ansvarlige for overføring uten tillatelse til allmennheten, herunder tilgjengeliggjøring for allmennheten, av opphavsrettslig beskyttede verk og andre vernede arbeider, med mindre tjenestetilbydere påviser at de

- a) har gjort sitt beste for å innhente tillatelse, og
- b) i samsvar med høye bransjestandarder for yrkesmessig aktsomhet har gjort sitt beste for å sikre at bestemte verk og andre vernede arbeider som rettighetshaverne har gitt tjenestetilbydere relevante og nødvendige opplysninger om, ikke er tilgjengelige, og i alle tilfeller
- c) har handlet raskt når de har mottatt tilstrekkelig underbygd underretning fra rettighetshaverne, for å hindre tilgangen til de meldte verkene eller andre vernede arbeidene eller fjerne dem fra sine nettsted, og har gjort sitt beste for å hindre framtidig opplasting av dem, i samsvar med bokstav b).

5. Når det skal avgjøres om tjenestetilbyderen har oppfylt sine forpliktelser i henhold til nr. 4, og i lys av forholdsmessighetsprinsippet, skal det blant annet tas hensyn til følgende opplysninger:

- a) Tjenestens type, publikum og størrelse samt typen av verk eller andre vernede arbeider som er lastet opp av brukerne av tjenesten.
- b) Tilgjengeligheten av egnede og effektive metoder og kostnadene ved disse for tjenestetilbydere.

6. Medlemsstatene skal fastsette at når det gjelder nye tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester hvis tjenester har vært tilgjengelige for allmennheten i Unionen i mindre enn tre år, og som har en årsomsætning på under 10 millioner euro beregnet i samsvar med kommisjonsrekommendasjon 2003/361/EF⁽²⁰⁾, begrenses vilkårene i henhold til ordningen for erstatningsansvar som er angitt i nr. 4, til overholdelse av nr. 4 bokstav a) og til å handle raskt når de har mottatt tilstrekkelig underbygd underretning, for å hindre tilgangen til de meldte verkene eller andre vernede arbeidene eller fjerne dem fra sine nettsteder.

Dersom det gjennomsnittlige antallet månedlige unike besøkende hos slike tjenestetilbydere er mer enn fem millioner, beregnet på grunnlag av foregående kalenderår, skal de også dokumentere at de har gjort sitt beste for å hindre ytterligere opplastinger av de meldte verkene og andre vernede arbeidene som rettighetshaverne har gitt relevante og nødvendige opplysninger om.

7. Samarbeidet mellom tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester og rettighetshavere skal ikke medføre at det hindres tilgang til verk eller andre vernede arbeider som lastes opp av brukere, og som ikke krenker opphavsretten og nærstående rettigheter, herunder dersom slike verk eller andre vernede arbeider er omfattet av et unntak eller en avgrensning.

Medlemsstatene skal sikre at brukerne i hver medlemsstat kan benytte alle følgende eksisterende unntak eller avgrensninger når de laster opp og gjør tilgjengelig innhold som er generert av brukere på nettbaserte innholdsdelingstjenester:

- a) Sitater, kritikker, anmeldelser.
- b) Når det dreier seg om bruk til karikatur, parodi eller pastisj.

8. Anvendelsen av denne artikkel skal ikke medføre noen form for generell overvåkingsforpliktelse.

Medlemsstatene skal fastsette at tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester på anmodning gir rettighetshaverne tilstrekkelig informasjon om hvordan deres praksis fungerer med hensyn til samarbeidet nevnt i nr. 4 og, dersom det inngås lisensavtaler mellom tjenestetilbydere og rettighetshavere, informasjon om bruken av innhold som er omfattet av avtalene.

9. Medlemsstatene skal fastsette at tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester innfører en effektiv og rask ordning for klagebehandling og tvisteløsning som er tilgjengelig for brukerne av deres tjenester, i tilfelle av tvister om hindring av tilgang til eller fjerning av verk eller andre vernede arbeider som er lastet opp av dem.

⁽²⁰⁾ Kommisjonsrekommendasjon av 6. mai 2003 om definisjonen av svært små, små og mellomstore bedrifter (EUT L 124 av 20.5.2003, s. 36).

Dersom rettighetshavere anmoder om at tilgangen til deres bestemte verk eller andre vernede arbeider hindres, eller at verkene eller arbeidene fjernes, skal de gi en behørig begrunnelse for sine anmodninger. Klager inngitt i henhold til ordningen fastsatt i første ledd skal behandles snarest mulig, og beslutninger om å hindre tilgang til eller fjerne opplastet innhold skal gjennomgås av en fysisk person. Medlemsstatene skal også sikre at det finnes utenrettslige klageordninger for løsning av tvister. Slike ordninger skal muliggjøre en upartisk løsning av tvister, og skal ikke frata brukeren det rettslige vernet som følger av nasjonal rett, uten at det berører brukernes rettigheter til å gjøre bruk av effektive rettsmidler. Særlig skal medlemsstatene sikre at brukerne har tilgang til en domstol eller annen relevant rettsmyndighet for å gjøre gjeldende bruken av et unntak fra eller en avgrensning av opphavsretten og nærstående rettigheter.

Dette direktivet skal ikke på noen måte berøre rettmessig bruk, for eksempel bruk i henhold til unntakene eller avgrensningene fastsatt i unionsretten, og skal ikke medføre noen form for identifikasjon av enkeltbrukere eller behandling av personopplysninger, unntatt i samsvar med direktiv 2002/58/EF og forordning (EU) 2016/679.

Tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester skal gjennom sine vilkår underrette sine brukere om at de kan bruke verk og andre vernede arbeider i henhold til unntakene eller avgrensningene i opphavsrett og nærstående rettigheter som er fastsatt i unionsretten.

10. Fra og med 6. juni 2019 skal Kommisjonen i samarbeid med medlemsstatene organisere dialoger mellom berørte parter for å drøfte beste praksis for samarbeid mellom tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester og rettighetshavere. Kommisjonen skal i samråd med tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester, rettighetshavere, brukerorganisasjoner og andre relevante berørte parter, og idet det tas hensyn til resultatene av dialogene mellom berørte parter, utarbeide retningslinjer for anvendelsen av denne artikkel, særlig når det gjelder samarbeidet nevnt i nr. 4. Ved drøfting av beste praksis skal det særlig blant annet tas hensyn til behovet for en avveining mellom grunnleggende rettigheter og bruken av unntak og avgrensninger. Ved gjennomføringen av dialogene mellom berørte parter skal brukerorganisasjonene ha tilgang til tilstrekkelig informasjon fra tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester om hvordan deres praksis fungerer med hensyn til nr. 4.

KAPITTEL 3

Rimelig vederlag til opphavere og utøvende kunstnere i avtaler om utnyttning

Artikkel 18

Prinsippet om passende og forholdsmessig vederlag

1. Medlemsstatene skal sikre at dersom opphavere og utøvende kunstnere lisensierer ut eller overdrar sin enerett til utnyttning av sine verk eller andre vernede arbeider, har de har rett til å motta passende og forholdsmessig vederlag.
2. Ved gjennomføringen i nasjonal rett av prinsippet fastsatt i nr. 1 skal medlemsstatene stå fritt til å bruke forskjellige ordninger og ta hensyn til prinsippet om avtalefrihet og en rimelig balanse mellom rettigheter og interesser.

Artikkel 19

Opplysningsplikt

1. Medlemsstatene skal sikre at opphavere og utøvende kunstnere regelmessig og minst én gang i året, idet det tas hensyn til særtrekkene i hver enkelt sektor, får oppdatert, relevant og uttømmende informasjon om utnyttningen av deres verk og framføringer fra de partene som de har lisensiert eller overdratt sine rettigheter til, eller deres rettsetterfølgere, særlig med hensyn til hvordan de er utnyttet, om alle inntekter og vederlaget som skal utbetales.
2. Medlemsstatene skal, dersom rettighetene nevnt i nr. 1 er lisensiert videre, sikre at opphavere og utøvende kunstnere eller deres representanter på anmodning mottar ytterligere informasjon fra underlisensstakerne, dersom deres første avtalemotpart ikke har all informasjon som vil være nødvendig for formålene i nr. 1.

Dersom det anmodes om slik ytterligere informasjon, skal den første avtalemotparten til opphavere og utøvende kunstnere gi informasjon om identiteten til disse underlisensstakerne.

Medlemsstatene kan fastsette at enhver anmodning til underlisensstakere i henhold til første ledd skal foretas direkte eller indirekte gjennom opphaverens eller den utøvende kunstnerens avtalemotpart.

3. Forpliktelsen fastsatt i nr. 1 skal være forholdsmessig og effektiv og sikre en høy grad av innsyn i alle sektorer. Medlemsstatene kan fastsette at i behørig begrunnede tilfeller der den administrative byrden som følger av forpliktelsen fastsatt i nr. 1, vil bli uforholdsmessig i lys av inntektene fra utnyttningen av verket eller framføringen, skal kravet begrenses til de typene og den mengden informasjon som med rimelighet kan forventes i slike tilfeller.

4. Medlemsstatene kan beslutte at kravet i nr. 1 i denne artikkel ikke får anvendelse dersom bidraget fra opphaveren eller den utøvende kunstneren ikke er betydelig når hele verket eller framføringen tas i betraktning, med mindre opphaveren eller den utøvende kunstneren dokumenterer at han eller hun trenger informasjonen for å kunne utøve sine rettigheter i henhold til artikkel 20 nr. 1 og ber om informasjonen for dette formål.

5. Medlemsstatene kan fastsette at når det gjelder avtaler som er underlagt eller basert på tariffavtaler, får innsynsreglene for den relevante tariffavtalen anvendelse, forutsatt at disse reglene oppfyller kriteriene fastsatt i nr. 1-4.

6. Dersom artikkel 18 i direktiv 2014/26/EU får anvendelse, skal kravet fastsatt i nr. 1 i denne artikkel ikke få anvendelse på avtaler som er inngått av enheter definert i artikkel 3 bokstav a) og b) i nevnte direktiv, eller av andre enheter som er underlagt nasjonale regler som gjennomfører nevnte direktiv.

Artikkel 20

Ordning for avtalejustering

1. Medlemsstatene skal sikre at dersom det ikke foreligger noen relevant tariffavtale der det er fastsatt en ordning som kan sammenlignes med den som er fastsatt i denne artikkel, har opphavere og utøvende kunstnere eller deres representanter rett til å kreve ytterligere, passende og rimelig vederlag fra den parten de har inngått en avtale med om utnytting av sine rettigheter, eller fra disse partenes retts etterfølgere, dersom det opprinnelig avtalte vederlaget viser seg å være uforholdsmessig lavt sammenlignet med alle senere relevante inntekter fra utnyttningen av verkene eller framføringene.

2. Nr. 1 i denne artikkel får ikke anvendelse på avtaler som er inngått av enheter definert i artikkel 3 bokstav a) og b) i direktiv 2014/26/EU, eller av andre enheter som allerede er underlagt nasjonale regler som gjennomfører nevnte direktiv.

Artikkel 21

Prosedyre for alternativ tvisteløsning

Medlemsstatene skal fastsette at tvister om opplysningsplikt i henhold til artikkel 19 og ordningen for avtalejustering i henhold til artikkel 20 kan bli underlagt en frivillig prosedyre for alternativ tvisteløsning. Medlemsstatene skal sikre at representative organisasjoner for opphavere og utøvende kunstnere kan innlede slike prosedyrer på særlig anmodning fra én eller flere opphavere eller utøvende kunstnere.

Artikkel 22

Rett til tilbakekalling

1. Dersom en opphaver eller en utøvende kunstner har lisensiert ut eller overdratt sine rettigheter til et verk eller vernet arbeid på eksklusivt grunnlag, skal medlemsstatene sikre at opphaveren eller den utøvende kunstneren kan tilbakekalle hele eller deler av lisensen eller overføringen av rettigheter dersom verket eller det vernede arbeidet ikke utnyttes.

2. Særlige bestemmelser om tilbakekallingen fastsatt i nr. 1 kan fastsettes i nasjonal rett idet det tas hensyn til

a) særtrekkene i de forskjellige sektorene og de forskjellige typene verk og framføringer, og

b) dersom et verk eller annet vernet arbeid inneholder bidrag fra mer enn én opphaver eller utøvende kunstner, den relative betydningen av de individuelle bidragene og de legitime interessene til alle opphavere og utøvende kunstnere som berøres av en enkelt opphavers eller utøvende kunstners anvendelse av tilbakekallingsordningen.

Medlemsstatene kan utelukke verk eller andre vernede arbeider fra anvendelsen av tilbakekallingsordningen dersom slike verk eller andre vernede arbeider vanligvis inneholder bidrag fra flere opphavere eller utøvende kunstnere.

Medlemsstatene kan fastsette at tilbakekallingsordningen bare kan få anvendelse i et bestemt tidsrom dersom en slik begrensning er behørig begrunnet ut fra særtrekkene i sektoren eller av den aktuelle typen verk eller vernede arbeider.

Medlemsstatene kan fastsette at opphavere eller utøvende kunstnere kan velge å oppheve eksklusiviteten i avtalen i stedet for å tilbakekalle lisensen eller overdragelsen av rettigheter.

3. Medlemsstatene skal fastsette at tilbakekallingen fastsatt i nr. 1 bare kan utøves etter en rimelig tid etter inngåelsen av lisensavtalen eller overdragelsen av rettigheter. Opphavere eller den utøvende kunstneren skal underrette den personen som rettighetene er lisensiert eller overdratt til, og skal fastsette en passende frist for når de lisensierte eller overførte rettighetene skal utnyttes. Etter utløpet av denne fristen kan opphavere eller den utøvende kunstneren velge å oppheve eksklusiviteten i avtalen i stedet for å tilbakekalle lisensen eller overdragelsen av rettigheter.

4. Nr. 1 får ikke anvendelse dersom mangelen på utnyttning i hovedsak skyldes omstendigheter som opphavere eller den utøvende kunstneren med rimelighet kan forventes å rette opp.

5. Medlemsstatene kan fastsette at alle kontraktsbestemmelser som avviker fra tilbakekallingsordningen som er fastsatt i nr. 1, kan håndheves bare dersom den bygger på en tariffavtale.

Artikkel 23

Felles bestemmelser

1. Medlemsstatene skal sikre at alle kontraktsbestemmelser som hindrer samsvar med artikkel 19, 20 og 21, ikke kan håndheves overfor opphavere og utøvende kunstnere.

2. Medlemsstatene skal fastsette at artikkel 18–22 i dette direktivet ikke får anvendelse på opphavere til et dataprogram i henhold til artikkel 2 i direktiv 2009/24/EF.

AVDELING V

SLUTTBESTEMMELSER

Artikkel 24

Endringer av direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF

1. I direktiv 96/9/EF gjøres følgende endringer:

a) I artikkel 6 nr. 2 skal bokstav b) lyde:

- «b) ved bruk som bare tjener som illustrasjon i undervisning eller vitenskapelig forskning, forutsatt at kilden oppgis, og i det omfang som er berettiget ut fra det ikke-kommersielle formålet som skal oppnås, med forbehold for unntakene og avgrensningene fastsatt i europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2019/790(*),

(*) Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2019/790 av 17. april 2019 om opphavsrett og nærstående rettigheter i det digitale indre marked, og om endring av direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF (EUT L 130 av 17.5.2019, s. 92).»

b) I artikkel 9 skal bokstav b) lyde:

- «b) når det dreier seg om uttrekk som tjener som illustrasjon i undervisning eller vitenskapelig forskning, forutsatt at kilden oppgis, og i det omfang som er berettiget ut fra det ikke-kommersielle formålet som skal oppnås, med forbehold for unntakene og avgrensningene fastsatt i direktiv (EU) 2019/790,»

2. I direktiv 2001/29/EF gjøres følgende endringer:

a) I artikkel 5 nr. 2 skal bokstav c) lyde:

«c) når det dreier seg om særskilte eksemplarframstillingshandlinger utført av offentlig tilgjengelige biblioteker, utdanningsinstitusjoner eller museer, eller av arkiver, som ikke er til noen direkte eller indirekte økonomisk eller kommersiell fordel, med forbehold for unntakene og avgrensningene fastsatt i europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2019/790(*),

(*) Europaparlaments- og rådsdirektiv (EU) 2019/790 av 17. april 2019 om opphavsrett og nærstående rettigheter i det digitale indre marked, og om endring av direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF (EUT L 130 av 17.5.2019, s. 92).»

b) I artikkel 5 nr. 3 skal bokstav a) lyde:

«a) når det dreier seg om bruk som bare tjener som illustrasjon i undervisning eller vitenskapelig forskning, forutsatt at kilden, herunder opphaverens navn, oppgis, med mindre dette viser seg å være umulig, og i det omfang som er berettiget ut fra det ikke-kommersielle formålet som skal oppnås, med forbehold for unntakene og avgrensningene fastsatt i direktiv (EU) 2019/790,»

c) I artikkel 12 nr. 4 skal nye bokstaver lyde:

«e) å undersøke virkningen av innarbeidingen av direktiv (EU) 2019/790 i nasjonal rett på det indre markeds virkemåte, og å peke på eventuelle vanskeligheter i forbindelse med innarbeidingen,

f) å lette utvekslingen av opplysninger om relevant utvikling i lovgivning og rettspraksis, samt om den praktiske anvendelsen av tiltakene som medlemsstatene treffer for å gjennomføre direktiv (EU) 2019/790,

g) å drøfte eventuelle spørsmål som oppstår ved anvendelsen av direktiv (EU) 2019/790.»

Artikkel 25

Forhold til unntak og avgrensninger fastsatt i andre direktiver

Når det gjelder bruk eller områder som er omfattet av unntakene eller avgrensningene som er fastsatt i dette direktivet, kan medlemsstatene vedta eller opprettholde bredere bestemmelser som er forenlige med unntakene og avgrensningene som er fastsatt i direktiv 96/9/EF og 2001/29/EF.

Artikkel 26

Anvendelsestidspunkt

1. Dette direktivet får anvendelse på alle verk og andre vernede arbeider som er vernet av nasjonale opphavsrettsbestemmelser 7. juni 2021 eller senere.

2. Dette direktivet får anvendelse uten at det berører handlinger som er foretatt og rettigheter som er ervervet før 7. juni 2021.

Artikkel 27

Overgangsbestemmelser

Lisensavtaler eller avtaler om overdragelse av rettigheter til opphavere og utøvende kunstnere skal fra og med 7. juni 2022 være omfattet av opplysningsplikten fastsatt i artikkel 19.

Artikkel 28

Vern av personopplysninger

Behandling av personopplysninger innenfor rammen av dette direktivet skal utføres i samsvar med direktiv 2002/58/EF og forordning (EU) 2016/679.

*Artikkel 29***Innarbeiding i nasjonal rett**

1. Medlemsstatene skal innen 7. juni 2021 sette i kraft de lovene og forskriftene som er nødvendige for å etterkomme dette direktivet. De skal umiddelbart underrette Kommisjonen om dette.

Når disse bestemmelsene vedtas av medlemsstatene, skal de inneholde en henvisning til dette direktivet, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.

2. Medlemsstatene skal oversende Kommisjonen teksten til de viktigste internrettslige bestemmelsene som de vedtar på det området dette direktivet omhandler.

*Artikkel 30***Gjennomgåelse**

1. Kommisjonen skal tidligst 7. juni 2026 foreta en gjennomgåelse av dette direktivet og framlegge de viktigste resultatene i en rapport til Europaparlamentet, Rådet og Den europeiske økonomiske og sosiale komité.

Kommisjonen skal innen 7. juni 2024 vurdere virkningen av den særlige ordningen for erstatningsansvar som er fastsatt i artikkel 17, som får anvendelse på tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester med en årsomsetning på under 10 millioner euro og hvis tjenester har vært tilgjengelige for allmennheten i Unionen i mindre enn tre år i henhold til artikkel 17 nr. 6, og skal eventuelt treffe tiltak i samsvar med konklusjonene i vurderingen.

2. Medlemsstatene skal framlegge for Kommisjonen de opplysningene som er nødvendige for utarbeiding av rapporten nevnt i nr. 1.

*Artikkel 31***Ikrafttredelse**

Dette direktivet trer i kraft den 20. dagen etter at det er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

*Artikkel 32***Adressater**

Dette direktivet er rettet til medlemsstatene.

Utferdiget i Strasbourg 17. april 2019.

For Europaparlamentet

A. TAJANI

President

For Rådet

G. CIAMBA

Formann